سورة الانعام

EN'AM SÛRESİ (6)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Adı: Deve, sığır, koyun gibi dört ayaklı hayvanlardan bahsetmesi sebebiyle bu adla tanınmıştır.

İndiriliş Zamanı: Mekke döneminin sonlarında, hicretten aşağı yukarı bir sene önce inen İsra Sûresi’nden sonra indiği rivayet edilmektedir.

Sûre’nin Konuları: Sure, yoğun bir şekilde iman konusunu işler. İmanın şirkten arınmış ve saf olması gerektiğini, Şirkin çeşitlerini, boyutunu gözler önüne serer.

1-14. ayetler: İman konusuna giriş, kafirlerin şirki dile getirildikten sonra, Allah hakkındaki imanın doğru olması için Allah'ın vasıfları dile getiriliyor ve müşrikler uyarılıyor.

15-26. ayetler: Rabbe itaat, şirkin reddi ve müşriklere uyarılar,

27-32 ayetler: Şirkin sonuçları ve ahiretten bir kesit

33-73.ayetler: Peygamberlik misyonu, müşriklerin itirazları ve Allah'ın otoritesi.

74-90 ayetler: İbrahim Peygamberin hikayesi ve İbrahim'in soyundan olmakla övünen ve onun yolunda olduğunu zanneden müşrik Araplara, İbrahimden güzel bir ihlas ve hanif örnek ve peygamberlerin salihliği şirkten uzak oluşları dile getiriliyor.

91-117 ayetler: Kur'an'ın misyonu, vahiy gerçeği, müşriklerin hali, Allah'ın Kur'anî vasıfları.

118-155 ayetler: Müşriklerin heva ve hevesleri doğrultusunda yaptıkları batıl haram ve helaller, Allah'ın açıklamaları ile yok ediliyor. Allah'ın hükümlerini ve sınırlarını açıklayan kitabın esas (anayasa) olduğu vurgulanıyor.

156-160 ayetler: İnsanlığın kurtuluşu için Kur'an'ın yol göstericiliği ve Kur'an'ı tanımayanların ahirette bir mazeretlerinin olamayacağı ve dinlerini parçalayanlarla birlik olunamayacağı vurgulanıyor.

161-165 ayetler: Surenin sonucu: Şirkin ve Hanif imanın birbirinden ayrılış noktaları ve dosdoğru İbrahim'in Hanif yoluna uyulması gerektiği ve herkesin kendisinden hesap sorulacağı dile getirilerek, imtihan dünyasında yaşadığımız bir kez daha hatırlatılıyor.

1-8: MÜŞRİKLERE UYARI

a) Allah'ın Otoritesi: Her şey Allah'ındır. Hamd de O'na yapılır. Hamd nedir? Hamd: Övgü, sena, şükür, razı olmak, gibi anlamlara gelir. Verdiği hayat ve her şey için, onları veren Yüce Allah'a hamdetmek gerekir. Sanki ortaklıkları varmış gibi başkalarına yönelmek, onları Allah'ın hamdine ortak etmek şirktir.

اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ **(1)**

"Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'a mahsustur. Yine de kafirler Rab'lerine (başkalarını) denk tutuyorlar." (ayet: 1)

Allah, göklerin ve yerin yaratıcısı olduğu için, karanlıkları ve aydınlığı varettiği için hamd O'na mahsustur. O, her şeyin sahibidir. Böyle olmasına rağmen, müşrikler, Rablerine denk başka varlıklar tanır. Allah'a hamd ettikleri gibi onlara da hamd ederler. Hamd'de onları Allah'a denk tutarlar.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَى أَجَلاً وَأَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ **(2)**

Sizi çamurdan yaratan, sonra da bir ecel tayin eden O'dur. O'nun yanında belirli bir ecel vardır. Ama siz şüphe ediyorsunuz." (ayet: 2)

أَجَل "ecel" kelimesi süre, vade, müddet, ölüm vakti anlamına gelir.

Siz neden şüphe ediyorsunuz?

Alemlerin Rabbinden başka hakim ve sahip olmadığını bilmiyor musunuz? Sizin atanızı çamurdan, sizi de bir damla sudan yaratan O değil mi? Sizin her şeyinizi takdir eden, sizi yaşatan, büyüten, yediren, içiren O değil mi? Gizlediğinizi de açıkladığınızı da O bilmiyor mu? O, tek ilah değil mi?

وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ (3)

Göklerde ve yerde "Allah" O'dur. Gizlinizi de açığınızı da bilir. Ne kazandığınızı da bilir." (ayet: 3)

Öyleyse niçin Rabbinizin ayetlerine yönelmiyorsunuz? Onları dinlemiyor ve yaşamıyorsunuz? Niçin Rabbinizin ayetlerinden yüz çeviriyorsunuz?

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلاَّ كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ (4)

Onlara Rab'lerinin ayetlerinden bir ayet gelmedi ki yüz çevirmiş olmasınlar. (ayet: 4)

Kendilerine gerçekler gelince hemen onu yalanlayan müşrikler gibi olmayın. Allah'ın ayetlerine değer verin. Onları alaya almayın. Yoksa Allah'ın azabına çarptırılırsınız.

Onlara hak geldiği zaman onu hemen yalanlamışlardır. Alaya aldıkları şeyin haberi yakında onlara gelecektir.

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ (5) أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَكُمْ وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ (6)

"Kendilerinden önce nice nesilleri helak ettiğimizi görmediler mi? Oysa biz onlara size sağlamadığımız imkanları sağlamış ve onların üzerlerine gökten bol bol yağmurlar indirmiş, altlarından da ırmaklar akıtmıştık. Ne var ki onları günahları sebebiyle helak ettik, onlardan sonra başka nesiller var ettik." (ayet: 5-6)

Sizden önce gelip geçen nesiller, refah içiresinde, cennet gibi bir hayat yaşarken; ayetlere karşı ilgisiz ve günahkar olmaları dolayısıyla helak edilmişlerdir. siz de aynı akibete düşmek istemiyorsanız, kendinize gelin, Rabbinize dönün. Yalnız O'na kulluk edin. O'na hiç bir şeyi denk tutmayın.

b) Müşriklerin Resule bakış açısı: Peygamber, Allah'ın mesajlarını getiren bir elçidir. İnsanlar onu, yalnızca bir elçi olarak görmelidirler. O, bir ilah ve rab değildir. O da diğer insanlar gibi bir insandır. Onlardan farkı, insanlara yol gösterici olan Rabbin mesajlarını getirmekle görevli olmasıdır.

Müşriklerin Resulden beklentileri ise çok farklıdır. Onlar, peygamberi bir insan olarak değil, bir rab olarak görürler. Çeşitli mucizeler göstermesini beklerler. Dilediği zaman dilediğini yapabilen, insan üstü bir güce sahip olan bir varlık olarak hayal ederler. Bunun için de o tür özellikler göstermeyen Peygambere inanmazlar. O'nu peygamberlik iddiasında olan bir deli olarak görürler ve onunla eğlenirler. Çünkü kafalarındaki peygamber imajı, yarı ilahi özellikler taşıyan, gökten açıkça kendisine kağıda yazılı olarak kitap indirilen ve üzerinde uçan bir meleğin de "işte bu peygamberdir" diye parmağıyla göstereceği bir kimsedir. Bunu bulamayınca, Allah'ın peygamberine iman etmezler, O'nun, Allah'ın peygamberi olduğunu reddederler.

Allah dilese peygamberini, onların bekledikleri özelliklere sahip olarak da gönderebilir. Ama inkarcılar o zaman da yine kendilerine kaçamak yollar bularak onu inkar ederler. Bu sefer, O'nun bir sihirbaz olduğunu, gösterdiklerinin de bir sihir olduğunu savunurlar.

وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ هَذَا اِلاَّ سِحْرٌ مُبِينٌ **(7)** وَقَالُوا لَوْلاَ أُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا لَقُضِيَ الْأَمْرُ ثُمَّ لاَ يُنْظَرُونَ **(8)**

“Sana, kağıtta yazılı bir kitap indirmiş olsaydık, onlarda o kitaba elleriyle dokunsalar da yine de kafir olanlar: "Bu yalnızca bir sihirdir" derlerdi.

O’na (Resul'e) bir melek indirilmeli değil miydi? Dediler. Eğer bir melek indirseydik iş bitirilirdi.” (ayet: 7-8)

İnsanlar dünyada imtihan için yaşıyorlar. Allah'ın açıkça peygamberleri desteklemek için melek göndermesi, insanın aklını kullanması ve böylece imtihanda kendi çabasıyla puan almasına engel olur. İnsan, artık zorunlu olarak Allah'a kulluk etmek mecburiyeti hisseder. Bu sebeple Allah, melek gönderip de "bu peygamberdir, buna uyunuz" gibi bir zorlama yapmaz. Melekler ancak, zalim olan bir toplumu yok etmek ve yurtlarını başlarına geçirmek için gelirler. O zaman da iş bitmiş olur.

9-18: PEYGAMBERİ YALANLAYANLAR

Peygamber, Allah'ın elçisidir. Peygamberi ve getirdiklerini yalanlamak Allah'ı yalanlamaktır. Müşrikler, kafalarındaki peygamber tanımına uymadığı için Hz. Muhammed'i yalanlarlar. O'nun Allah'ın resulü olmadığını iddia ederler. Allah'ın resulünün ya melek olması gerektiğini, ya da bir meleğin O'nu göstermesi gerektiğini söylerler. Oysa, meleğin onu göstermesi, insanın aklını kullanıp, tercih yapmasını önlediği için imtihanı anlamsız kılar. Resulün, melek olması ise; ancak yine insan suretinde gönderilmesi şeklinde olabilir. Bu sefer de O'nun bir melek olduğu tesbit edilemediği için, O'nu bir insan olarak gördükleri için yine inkar ederler.

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ **(9)**

"Eğer (Resul'ü) melek yapsaydık, yine onu bir adam şeklinde yapardık ve onları düşürdüğümüz şüpheye düşürürdük." (ayet: 9)

Her peygamber, cahil insanların, aklını çalıştırmayan, taklitçi toplumun olayları ile muhatap olmuştur. Düşünmeyen kimseler, şeytanın aldattığı zavallılar, peygamberlere karşı, kendilerini beğenmiş bir eda içerisinde hafife alan, önemsemeyen, alay eden bir tavır göstermişler. Peygamberleri, insanlığın garibeleri olarak görerek, deliler için yaptıkları çirkin hareketleri, onlar için de yapmışlardır.

Sonra da Allah, onların kiminle eğlendiğini kendilerine göstermiştir. Onları azap çemberine alarak, asıl ağlenilen ve acınacak hale gelen kimseler oluvermişlerdir.

وَلَقَدْ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ **(10)**

"Zaten, senden önceki Resullerle de alay edilmişti de alay ettikleri şey, onlardan alay edenleri çepeçevre kuşatmıştı." (ayet: 10)

Eğer, böyle bir cezaya çarptırılmamak istiyorsanız, gözünüzü açın, şeytanın oyuncağı olmaktan kurtulun. Bir bakın etrafınıza, peygamberleri yalanlayan toplumların akibeti nasıl olmuştur. Onlar o boş gurur ve kibirleri içerisinde cahilce, küstahça hareket edenler, bugün nerededirler? Düşünün:

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ (11)

"De ki: Yeryüzünde gezin, de yalanlayanların akibetinin nasıl olduğuna bir bakın!" (ayet: 11)

12-18: ALLAH'IN HAKİMİYETİ

İnsanlar Allah'ın resulünü ister tanısın, ister tanımasın Allahu Teâlâ, insanların ahirette bir mazeret ileri sürmemeleri için Resullerine gerçekleri insanlara duyurmalarını, cehennem ve azabı hatırlatarak onları korkutmalarını; cenneti ve mükafatları anlatarak onları iyiliklere teşvik etmelerini emreder. Allah'ın hakimiyetini ve her şeyin yegane sahibi olduğunu her insan bilmelidir. Sonra da ister iman etsin, ister inkar etsin. İnsanların, iyilik ve kötülükten neleri yaparlarsa; nelerle karşılaşacaklarını Peygamber, onlara anlatmakla görevlidir. İnsanlar sonucu bilsin sonra da nasıl isterse, nereyi isterse ona göre hareket etsin. Bu sebeple Rabbimiz, resulü olan Muhammed'e (s.a.v) şunları insanlara ilan etmesini emrediyor:

قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (12) وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (13)

"De ki:

-Göklerde ve yerde olanlar kimindir?

-(Kendisine merhametli olmayı yazmış olan) Allah'ındır de!

Hakkında "hiç bir şüphe bulunmayan kıyamet günü de sizi elbette bir araya getirecektir. Kendilerini hüsrana atanlar, işte onlar, iman etmezler.

Gecenin ve gündüzün içinde bulunan her şey O'nundur. O, işiten ve bilendir." (ayet: 12-13)

Şunları da ilan etmesini istiyor:

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (14) قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ (15) مَنْ يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ (16) وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (17) وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ (18)

"De ki:

-Gökleri ve yeri yoktan yaratan, yediren fakat yedirilmeyen Allah'tan başka birini mi veli edineyim? De ki:

-Bana (Allah'a) teslim olanların ilki olmam ve müşriklerden olmamam emrolundu. De ki:

-Ben, Rabbime isyan edersem büyük bir günün azabından korkarım de. O gün, (azap) kimden kaldırılırsa ona merhamet edilmiştir. İşte, apaçık kurtuluş budur.

Eğer, Allah sana bir zarar dokundurursa, kendisinden başka onu giderecek kimse yoktur. Eğer sana bir hayır dokundurursa zaten O'nun her şeye gücü yeter.

Kullarının üzerinde yegane galip O'dur. O, hakim ve haberdar olandır." (ayet:14-18)

19-27: KUR'AN VE MÜŞRİKLER

Allah'ın resulü Muhammed'in (s.a.v), hitabına, insanlığa uyarısına şu sözlerle devam etmesi, rabbi tarafından emrediliyor:

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ آلِهَةً أُخْرَى قُلْ لَا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنَّنِي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ (19)

"De ki:

-Hangi şeyin şahitliği daha büyüktür?

-Benimle sizin aranızda şahit olan Allah'tır. Bu Kur'an, bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı kimseleri uyarmam için vahyolundu. Allah ile beraber başka ilahların olduğuna siz mi şahitlik ediyorsunuz? De ki:

-Ben, şahitlik etmiyorum. De ki:

-O tek bir ilahtır ve ben sizin şirk (ortak) koşmanızdan uzağım." (ayet: 19)

Bu ayette, Kur'an'ın evrenselliği ifade ediliyor. Bu Kur'an, sizi ve ulaştığı kimseleri, kendisiyle uyarmam için bana vahyolunmuştur." Bu Kur'an, bize de ulaşmıştır. Biz de onunla uyarılıyoruz. O'nun uyarısına kulak vermek, dinleyip, itaat etmek zorundayız. Ehli kitabın düştüğü şirklere düşmemek, Allah'tan başka ilahlar benimsememek, Allah'a karşı uydurulan yalanlara, hurafelere aldanmamak için kurtuluşa erişebilmek için Kur'an'ın uyarısına kulak vermeliyiz.

اَلَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمُ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ **(20)** وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ اِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ **(21)**

"Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler Resûlü, oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Kendilerini hüsrana atanlar, işte onlar iman etmezler.

Allah'a karşı yalan uyduran, yahut ayetlerini yalanlayanlardan daha zalim kim olabilir? Zalimler (kesinlikle) kurtuluşa eremezler." (ayet: 20-21)

Ehli kitap, Hz. Muhammed'i (s.av.) tanıdıkları halde O'na tabi olmamışlardı. Biz de Kur'an'ı okuduğumuz halde O'na tabi olmamak, onu anlamamak ve yaşamamak hatasını işlemeyelim ki zalimlerden olmaktan kurtulabilelim.

Müşriklerin Hali: Şirk konusu geniş ve çok önemli bir konudur. Affı olmayan tek günah şirktir. Diğer günahlarla ölen kimseleri Allah, dilerse bağışlar fakat, şirk koşarak, tevbe etmeden ölen kimseleri kesinlikle bağışlamaz. (En'am: 88) Bunun için şirki çok iyi tanımalı, şirke düşmemek için çok uyanık olmalıyız.

Ahirette müşrikler, Allah'ın huzurunda toplanacaklardır. Allahu Teâlâ, onlara "iddia ettiğiniz (sizi kurtaracak olan) ortaklarınız hani ne-

rede?" diye soracak, onlar da şaşkınlıktan, gördükleri dehşetli azabın korkusundan "Rabbimiz olan Allah'a yemin ederiz ki, biz müşrik değildik!" diye cevap vereceklerdir. “O gün onların hepsini toplayacağız; sonra da Allah'a şirk koşanlara diyeceğiz ki "İddia etmiş olduğunuz ortaklarınız nerede?

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا أَيْنَ شُرَكَاؤُكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ (22) ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ اِلاَّ أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ (23) اُنْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (24)

“Fakat onların şaşkınlıkları ile (cevapları) Rabbimize Vallahi, şirk koşanlardan değildik" demekten başka bir şey olmayacaktır. Kendilerine karşı nasıl yalan söylediklerine ve uydurduklarının nasıl onlardan uzaklaştığına bir bak.“ (ayet: 22-24)

Bazı müşrikler, Kur'an okunurken onu dinlerler fakat, inançlarında, hareketlerine ve hayatlarına bir değişim olmaz. Çünkü onlar okunanları anlamazlar, onların üzerinde düşünmezler. Sanki onların; anlayış organları körelmiş, kulakları da sağırlaşmıştır. Gözlerinin önünde dünya yıkılsa görmezler. Bakarlar, fakat, görmezler. Üzerinde düşünmedikleri ve idrak edemedikleri ayetlere karşı "bunlar, geçmişin masallarından başka bir şey değildir." derler. Hem kendileri Kur'an' dan uzak dururlar; hem de diğer insanların ona yaklaşmasına, onu anlamasına engel olurlar. Farkında olmadan kendilerini helak ederler.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لاَ يُؤْمِنُوا بِهَا حَتَّى إِذَا جَاءُوكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ هَذَا اِلاَّ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ (25)

وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْأَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ اِلاَّ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ (26)

“İçlerinden seni dinleyenler vardır. Biz onların kalbleri üzerine, anlamamaları için perdeler, kulaklarına da ağırlık koyduk. Bir mucize görseler de ona yine inanmazlar. Seninle tartışmak için sana geldiklerinde, o küfredenler derler ki: "Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir."

"Onlar, hem (halkı) ona yaklaşmaktan men ederler hem de kendileri ondan uzaklaşırlar. Sonuçta kendilerini helak ederler de farkında olmazlar." (ayet: 25-26)

Dünyada cahillik ve inad yüzünden Kur'an'ı dinlemeyen, dalaleti tercih ettiği ve kurtulmaya niyetli olmadığı için Allah'ın doğru yolu göstermediği büyüklük taslayan müşrikler, kurtarıcı olduklarına inandıkları şefaatçilerinin kendilerinden uzaklaşmış ve aralarındaki bağların kopmuş olduğunu görünce pişman olacaklar ve şöyle diyeceklerdir:

وَلَوْ تَرَى إِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَالَيْتَنَا نُرَدُّ وَلاَ نُكَذِّبَ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ **(27)**

"Ateşin karşısında durdurulduklarında onların: "Ah ne olurdu (dünyaya) yeniden gönderilsek, Rabbimizin ayetlerini yalanlamaz ve müminlerden oluruz." dediklerini bir görseydin." (ayet: 27)

28-32: MÜŞRİKLERİN SONU

Bu dünyada aklını kullanmayan, kötü akibetle karşılaştırıldıklarında, kendilerine vaad edilenin gerçek olduğunu anlayan müşrikler yeniden dünyaya gönderilmelerini isteyip, mü'minlerden olacaklarını ve Rabbin ayetlerini uygulayacaklarını vaad ediyorlar. Allah da vaad etmişti. Eğer iman etmez ve ayetlerimi uygulamazsanız ateşe atacağım ve bir daha da oradan çıkamayacaksınız" demişti de siz O'nu dinlememiş, önemsememiş ve hatta peygamberlerle eğlenmiştiniz. Gittiğiniz atalarınızın yolundan memnundunuz. Artık, dönüşü olmayan bir yoldasınız. Uçurumdan aşağı bütün uyarılara rağmen atladınız. Başınıza geleceklere de artık ister dayanın, ister ağlayıp sızlanın. Allah'ın vaadi haktır. Size kurtuluş yoktur. Size dünyada iken müjdelenen azapla karşı karşıyasınız.

Tadın azabı bakın Allah'ın gösterdiği yolda yürememek nasılmış?!

Nasılmış, heva ve hevesinizi ilah ve otorite edinmek?

بَلْ بَدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ **(28)** وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلاَّ حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ **(29)** وَلَوْ تَرَى إِذْ وُقِفُوا عَلَى

رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَى وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ (30)

"Bu azap, önceden gizledikleri pişmanlıklarını iş işten geçtikten sonra ortaya çıkması sebebiyledir. Eğer onlar, dünyaya yeniden gönderilselerdi, men olundukları kötü şeylere yine dönerlerdi. Çünkü onlar, yalancıdırlar.

Oysa, onların karşılaştıkları (ceza) önceden gizledikleri şeydir. Eğer, yeniden (dünyaya) gönderilselerdi yine men olundukları şeylere dönerlerdi. Çünkü onlar gerçekten yalancıdırlar. (Onlar) dünya hayatımızdan başka hayat yoktur. (Öldükten sonra) tekrar diriltilecek de değiliz." dediler. Rab'lerinin karşısında ve (Allah'ın) "Bu gerçek değil miymiş?" dediğinde onların "Rabbimize andolsun ki evet gerçekmiş" dediklerini ve (Allah'ın da onlara) "Kafir olduğunuz için azabı tadın" dediği anı bir görsen!" (ayet: 28-30)

Ahireti ve Allah'a hesap vermeyi unutmuş olanlar, bildikleri gibi, istedikleri gibi yaşadıktan sonra, günahlara batmış bir halde bulunurlarken ansızın kıyamet kopacak, neye uğradıklarını bilemedikleri bir halde pişmanlıklar içinde Allah'ın huzuruna varacaklardır.

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَتَّى إِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا يَاحَسْرَتَنَا عَلَى مَا فَرَّطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَى ظُهُورِهِمْ أَلاَ سَاءَ مَا يَزِرُونَ (31)

"Allah ile karşılaşmayı yalanlayanlar hüsrana uğramışlardır. Kıyamet ansızın onların başına geldiği zaman "dünyada işlediğimiz kusurlardan dolayı yazıklar olsun bize!" derler. Sırtlarında da günahlarını taşırlar. Dikkat edin, taşıdıkları ne kötüdür." (ayet: 31)

Böylesi bir akıbetle karşılaşmamak için hazırlıklı olalım. Dünyanın gelip geçiciliğini, çocukların oynadığı evcilik oyunu gibi bir süre içinde geçen zaman kadar dünyada imtihan edildiğimizi unutmayalım. Asıl daimi olan ahirete göre hayatımıza çeki düzen verelim. Ahiretimizi dünyaya göre ayarlamaya kalkışmayalım. Sonra pişman oluruz.

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ (32)

"Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Ahiret hayatı ise muttakiler için daha hayırlıdır. Aklınızı kullanmıyor musunuz?" (ayet: 32)

Hz. Muhammed'e (s.a.v) karşı tavırları:

Müşrikler, Allah'ın resulünü üzen sözler söylüyorlar. Onunla eğleniyorlar. Fakat, Resulün doğruluğu ve güvenirliğine de şahitlik ettikleri için O'na 'Muhammedü'l-Emin' lakabını takmışlar. Yani: "Güvenilir, emin Muhammed" Öyleyse onlar niçin onunla ve onun anlattıklarıyla eğleniyorlar?

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لاَ يُكَذِّبُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ **(33)**

"Onların söylediklerinin seni üzdüğünü elbette biliyoruz. Fakat onlar seni yalanlamıyorlar, o zalimler, bile bile Allah'ın ayetlerini tanımamazlık ediyorlar." (ayet: 33)

Evet onlar gerçekte Muhammed'i değil, Allah'ın ayetlerini yalan sayıyorlar. Muhammed'e değil, Allah'ın ayetlerine karşı geliyorlar. Muhammed, Allah'ın elçisi olarak görevlendirildiği için şeytan onları resule karşı kışkırtıyor. Bütün resullere karşı kışkırttığı gibi:

وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا حَتَّى أَتَاهُمْ نَصْرُنَا وَلاَ مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبَإِ الْمُرْسَلِينَ **(34)**

"Senden önceki Resuller de yalanlanmışlardı da yardımımız gelene dek yalanlandıkları ve eziyet olundukları şeylere sabretmişlerdi. Allah'ın sözlerini değiştirebilecek yoktur. Daha önce gönderilenlerin haberleri sana gelmişti. (ayet: 34)

Müşriklerin hafife alan ve önemsemeyen tavırları, Peygambere ağır geliyor. Nasıl, aklı başında olan bir insan, yaratıcısı olan Allah'ın ayetlerine karşı vurdum duymaz olabilir. Nasıl, kendisine cehennem en canlı bir şekilde apaçık hatırlatılmışken titreyip kendine gelmez? Allah'ın resulü, uğrayacakları acıklı azap yüzünden onlar adına üzülüyor ve onların yüzçevirip küfürde inad etmesine akıl erdiremiyordu. Çırpınıyor, didiniyor onların azaba düşmemesi, gerçekleri görmesi, Allah'a yönelmesi için neredeyse kendisini parçalıyordu.

وَإِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِآيَةٍ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَى فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ **(35)**

"Eğer, onların yüz çevirmeleri sana ağır geldiyse, yerde bir delik veya gökte bir merdiven bulmaya gücün yeterse onlara bir mucize gösterirsin. Allah dileseydi, onları hidayet üzerinde toplardı. Öyleyse, cahillerden olma!" (ayet: 35)

Sen, görevini yapmakla mükellefsin, hidayet kul ile Rabbin arasındadır. Allah kimin hidayete layık olduğunu bilir. O, dilerse bütün insanları hidayet üzerinde toplardı. İmtihan dünyasında yaşadığını unutma ve cahillerden olma. Herşeye muktedir olan Allah'tır, sen değilsin.

36-44: MÜŞRİKLERİN HALLERİ VE SONLARI

Kur'an'ın çağrısına ancak kulak verenler, dinleyenler ve düşünenler icabet eder. Yaşayan ölüler ise, ruhsuz, içi kof kütükler gibi bakıp duranlar ise elbette icabet edemezler. Onların işi Allah'a kalmıştır. Allah, onları diriltecektir. O'na döndükleri zaman, ölü gibi yaşamalarının, hissiz ve duygusuz, Kur'an'a karşı ilgisiz olmalarının hesabını vereceklerdir.

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ **(36)**

"Ancak, dinleyenler (davete) cevap verirler. Ölüler ise, Allah, onları diriltecek ve ona döndürüleceklerdir." (ayet: 36)

Bu duyarsız kimseler, iman etmek için peygamberin mucize göstermesini isterler. Aslında kainatın varlığı, kendi vücudu, oluşumu ve gözünün gördüğü her şey bir mucize değil midir? Kendisi bir zerre su iken nasıl şekillendi, gelişti ve büyüdü? Bunu hiç düşünmüyor, kainattaki varlıkların güçlü ve hakim bir el tarafından sevk ve idare edildiğini hissetmiyor mu? Bu kadar büyük kainatın mucizelerini görmesine rağmen iman etmeyen bir ölü nasıl, küçük bir mucize ile iman eder? O mucizeyi gördüğü zaman "ne müthiş bir sihir" der çıkar işin içinden. Allah, sizin kainat mucizesini görmenizi ister. O, elbette her türlü mucizeyi göstermeye kadirdir. Fakat insan çok cahildir. Gerçekleri bir türlü algılayamaz.

وَقَالُوا لَوْلاَ نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنَزِّلَ آيَةً وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ (37)

(Resul'e) "Rabbinden ona bir mucize indirilmeli değil miydi? dediler. De ki: Allah, bir mucize indirmeye elbette kadirdir. Fakat onların çoğu bilmezler." (ayet: 37)

Bir baksalar şöyle etraflarına, yeryüzündeki bütün canlıların ve gökyüzünde uçan kuşların da bizim gibi birer toplum olduğunu göreceklerdir. Karıncaların, arıların ve diğer en küçük yaratıkların bile ne büyük bir sistem içinde yaşadıklarını artık herkes biliyor. Onlar bu düzeni veren bu düzeni tesbit eden hangi güç? Neden hala küfürde inad ediyorlar?

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلاَ طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلاَّ أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ (38) وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ مَنْ يَشَأْ اللَّهُ يُضْلِلْهُ وَمَنْ يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (39)

"Yeryüzünde hiç bir canlı ve yeryüzünde kanatlarıyla uçan hiçbir kuş yoktur ki, sizin gibi birer toplum olmasınlar. Kitapta hiç bir şeyi eksik bırakmadık; sonra (hepsi) Rab'lerinin huzurunda toplanacaklardır.

Ayetlerimizi yalanlayanlar, karanlıklar içinde kalmış sağır ve dilsizlerdir; Allah dilediğini dalalette bırakır, dilediğini de dosdoğru yola sokar. (ayet: 38- 39)

İşte sebep ortada: "Karanlıklar içerisinde kalmış sağır ve dilsizler" olmak, görmemek, işitmemek ve susmak. Cahiliye karanlığı, şeytanın vesveseleri insanları ölü gibi yapıyor. Derin bir uyku ve sersem bir halde görmeden, işitmeden, konuşmadan, araştırmadan geçen bir ömür. Bugün, inkarcı toplumun bunalım içinde olan genç kuşaklarına bir bakın. Boyuna kadar sefahatın, sarhoşluğun ve uyuşturucuların bataklığında yüzmüyorlar mı? Şeytan onları daha bu dünyada iken, yaşarken ölü durumuna sokmamış mıdır?

Eğer, insan, karanlıkların yerine aydınlığı, sağırlığın yerine işitmeyi ve dilsizliğin yerine konuşmayı, soruşturmayı, araştırmayı seçerse; elbette Allah da O'na hidayeti, dosdoğru yolu gösterecektir.

Allah'tan başkasına kulluk edenler, bilmelidirler ki onların, kendilerine hiçbir fayda ya da zarar verebilecek durumları yoktur. Zaten, başınıza bir bela gelip çatsa kime yalvarırsınız. Uydurduğunuz saçma ilahları unutur, Allah'a yönelmez misiniz? Öyleyse, niçin bütün hayatınızı O'na tahsis etmiyor, Allah'tan başka varlıklara yöneliyorsunuz? Başkalarının hevesleri istikametinde yürüyorsunuz. Kıyamet ansızın geldiği zaman onlar sizi Allah'tan kurtaracak mıdır? Aklınızı kullanın. Sonra pişman olursunuz.

Ayetteki: "Kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık." İfadesi Kur'an'dan ziyade Kainat kitabını çağrıştırıyor. Yani kainatta meydana gelen her şey Allah'ın bilgisi ve kainata koymuş olduğu kurallar ve düzen ile varlığını sürdürür. Hayatın ve evrenin tüm kuralları İlahi yazıt veya levh-i mahfuzdadır.

قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ اِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ **(40)** بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ اِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ **(41)**

"De ki:

-Bana haber verir misiniz, Allah'ın azabı size ulaşır, veya kıyamet saati size gelip çatarsa, Allah'tan başkasına mı yalvarırsınız? Eğer doğru söylerseniz (cevap verin!)

Hayır, sadece O'na yalvarırsınız. O da dilerse, kaldırılmasını istediğiniz belayı kaldırır da siz, ortak koştuğunuz şeyleri unutursunuz. (ayet: 40-41)

Allah, bazen, insanların kendilerine gelip, doğru yolu görmeleri için onları sıkıntı ve darlığa düşürür. Fakat buna rağmen, ölü kalbler dirilmez. Ölü gözler görmez. Şeytanın tıkadığı kulaklar duymaz.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ **(42)** فَلَوْلاَ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **(43)** فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ

أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ (44)

"Senden önceki toplumlara da (peygamberler) göndermiş ve belki yalvarıp yakarırlar diye onları darlık ve sıkıntıya sokmuştuk.

Hiç olmazsa azabımız kendilerine gelince yalvarmaları gerekmez miydi? Fakat, kalbleri katılaşmış ve şeytan, yaptıklarını kendilerine güzel göstermişti.

Verilen öğütleri unuttukları bir sırada, her şeyin kapılarını onlara açtık. Kendilerine verilenler şımarıp azdıkları zaman, onları ansızın bütün ümitlerini yitirmiş bir halde yakaladık. "(ayet: 42-44)

45-50: TOPLUMA UYARILAR

Ayetlere karşı ilgisiz, Rabbe hesap verme şuurundan uzak, şımarık, şeytanın azgınlaştırdığı toplum, Allah'ın azap kırbacıyla helak edilerek cezalandırılırlar. Allah, onların kökünü yeryüzünden söküp atar.

فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (45)

"Ve âlemlerin Rabbine hamdolsun ki, zalim toplumun arkası da kesilmişti." (ayet: 45)

a) Duyu organlarınızı kullanın: Daha önce geçen toplumlar gibi helak olmak istemiyorsanız Allah'ın size verdiği kulak, göz ve kalb gibi gerçekleri görmenize sebep olan organlarınızı kullanın.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَى قُلُوبِكُمْ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ (46)

"De ki:

-Allah, kulaklarınızı ve gözlerinizi alsa, kalblerinizi de mühürlese, Allah'tan başka onu size geri getirecek ilâh kimdir? Ayetleri nasıl açıkladığımıza bir bak, sonra da onların nasıl yüz çevirdiğine..." (ayet: 46)

Yoksa Allah'ın azabı, sizden önceki toplumlara ulaştığı ve sonlarını getirdiği gibi sizin de sonunuzu getirebilir.

قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ إِلاَّ الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ **(47)**

"De ki:

-Bana haber verin, Allah'ın azabı size ansızın, veya açıktan açığa gelip çatsa, zalim toplumdan başkası mı helak edilir?" (ayet: 47)

b) Peygamberlerin görevi: Peygamberin elinde bir şey yoktur. Size bir azap indiremez, sizi cennete de girdiremez. O, yalnızca bir müjdeci ve uyarıcıdır. size Rabbinden aldığı mesajları iletir. Cennet ile müjdeler, cehennem ile uyarır. Onun uyarılarına kulak verip, iman eden; hayatını Allah'ın gösterdiği yolda düzenleyen gelecek korkulardan emin olur. Cennet ile mükafatlandırılır. O'nun uyarılarına kulaklarını tıkayanlar, gerçekleri görmemek için kaçanlar ve Allah'ın ayetlerine bağlanmayanlar, onları yaşayamayanlar, yaptıkları bu çirkin davranıştan dolayı cehennemi boylarlar.

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلاَّ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ **(48)** وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ **(49)**

“Biz, peygamberleri yalnız müjdeciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. Kim iman edip, halini düzeltirse, o kimselere bir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. Ayetlerimizi yalanlayanlar ise, kötü amelleri yüzünden azap dokunacaktır." (ayet: 48- 49)

İnsanların peygamberi tanımamalarının bir sebebi de, O'nda, bekledikleri yarı ilahi vasıfları bulamamalarıdır. Bu tür insanlar, peygamber deyince aklına; istediği gibi dünyayı idare eden, elini dokunduğunu altın yapan, havada uçan, maddi etkilerden etkilenmeyen, görülmeyen şeyleri bilen, insanların kalbinden geçirdiklerini hemen okuyan bir zat geliyor. Yoksa kendileri gibi bir beşerin, kendilerine akıl vermesinin, yol göstermesinin imkansız olduğunu düşünüyorlar. Oysa, o da bir beşer fakat, kendisine Allah'ın vahyi gelen bir beşerdir. O'nun özelliği, Allah'ın insanlara vahyini bildirmek için onu seçmiş olmasıdır. Bu haliyle de O, yine insanların içinde o göreve en layık olanıdır. Temizdir, doğrudur, akıllıdır, tedbirlidir, ahlaki meziyetleri üzerinde toplamıştır. O'nu öylece tanıyıp, bir ilah olarak değil, bir elçi olarak görmek ve inanmak gerekir.

قُلْ لاَ أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلاَ أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلاَ أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَّبِعُ إِلاَّ مَا يُوحَى إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَفَلاَ تَتَفَكَّرُونَ **(50)**

"De ki:

-Size, yanımda Allah'ın hazinelerinin olduğunu söylemiyorum. Gaybı bilmem; size, bir mlek olduğumu da söylemiyorum. Ben, ancak bana vahyedilene tabi oluyorum. De ki: "Hiç görmeyen ile gören bir olur mu? Hiç düşünmüyor musunuz?" (ayet: 50)

51: ŞEFAAT

Allah'ın Resulü, kendisini olduğu gibi kabul eden ve getirdiği mesajlara tabi olan mü'minleri uyarmakla görevlendiriliyor. O müminler ki, Allah'ı tek Rab ve tek veli olarak tanımışlar ve O'nun huzurunda toplanacaklarının şuurundadırlar. Bir takım şefaatçiler uydurarak, onlara güvenip kendilerini garantide görmezler. Onlar; kulakları, gözleri, beyinleri ve kalbleriyle Allah'ın vahyini anlamaya ve yaşamaya çalışırlar. Allah'a itaatsizlikten ve bilmeyerek de olsa O'nun yolundan ayrılmaktan çok korkarlar.

وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلاَ شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ **(51)**

“Rab'lerinin huzurunda toplanacaklarından korkanları (Kur'an) ile uyar. Onların (Allah'tan) başka velileri ve şefaatçıları yoktur. Umulur ki korunurlar.” (ayet: 51)

52: RESUL'E UYARILAR

Bu mü'minler içinde fakiri de vardır, zengini de. Mevki ve makam sahibi olan da vardır, olmayan da. Sağlıklısı da olabilir, hasta veya sakatı da. Resulün görevi hepsine Allah'ın vahyini iletmektir. Bütün davetçilerin görevi de budur. İnsanları, durumlarına ve maddi imkanlarına göre sınıflandırıp, kârlı yatırım yapma gayesi ile belirli bir sınıfa yaklaşıp, diğerlerinden uzaklaşamaz. Allah katında bütün insanlar eşittir. Ancak yaptıkları ile, inandıkları ve yaşadıkları yola göre sınıflandırılırlar. Bunlar: Allah'ın istediği ve gösterdiği yoldan yürüyenler ve bu yoldan yürümeyenlerdir. Allah katında üstünlüğün ölçüsü de mal ve

mevki değil, takvadır. Allah'a en çok bağlı olan O'ndan en çok korkan ve günahlardan en çok kaçan Allah katında en üstün olandır. Allah'ın nazarında üstün olduğu halde insanların değer vermediği bir kimseyi, dinlemek için gelmişken kovmak, O'nu Allah'ın ayetlerinden mahrum bırakmak zulümdür. Bir tebliğci bunu asla yapmamalıdır.

وَلاَ تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ **(52)**

“Rablerine, hoşnutluğunu isteyerek sabah akşam Rab'lerine dua edenleri kovma. Onların hesabından sana bir şey ve senin hesabından onlara bir şey yoktur ki onları kovup da zalimlerden olursun.” (ayet: 52)

53-59: MÜ'MİNLER VE MÜŞRİKLER

Allah insanları, birbirleriyle imtihan eder. Bir kısmını dünyalık nimetlerle diğerlerinden üstün bir seviyeye getirir. Üstün olanlar, kendilerinden daha düşük seviyede olanlara tepeden bakmaya, onları küçümsemeye başlarlar. Her şeyin Allah'tan geldiğini ve kimsenin kimseye tepeden bakmaya hakkı olmadığını bilen kimseler, zengin de olsalar; fakir de olsalar Allah'a şükrederler.

وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلاَءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ **(53)**

"Bir kısmının "Allah, aramızda ihsanda bulunduğu kimseler bunlar mıdır?" demesi için bir diğer kısmı ile imtihan etmişizdir. Allah, şükredenleri en iyi bilen değil midir?" (ayet: 53)

Rabbimizin, mü'minlere merhameti çok büyüktür. Onlar, iman ederek, Allah'a teslim oldukları için Allah, onları sever ve onları rahmeti ile bürür. Bu vesile ile elçisi Muhammed'e şu emri veriyor ve şu açıklamayı yapıyor:

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ **(54)**

"Ayetlerimize iman edenler yanına geldikleri zaman:

-Selamün aleyküm, Rabbiniz, kendi üzerine rahmeti gerekli kıldı. Bu sebeple, içinizden kim cahillikle bir kötülük işler de ardından tevbe edip halini düzeltirse şüphesiz Allah bağışlayan ve merhamet edendir. "(ayet: 54)

Rabbimiz bu açıklamayı niçin yapıyor?

O, istiyor ki kulları görsün ne kadar yüce bir rabtır. Batılı bırakıp, hakka, doğruya yönelenlere ne kadar bağış ve değer veriyor. Yine kullar, bilsinler ki günahkarlar ile mü'minleri bir tutmuyor. Mü'minlere cenneti vaat ediyor. Günahkarlara cehennemi. Öyleyse niçin cennet yolunu tercih etmeyelim?!

وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ **(55)**

"Günahkarların (mücrimlerin) yolu iyice belli olsun diye ayetleri işte böyle açıklıyoruz."(ayet: 55)

Müşrikler, Allah'tan başka varlıklara da dua ederler, ibadet ederler. Onların önünde iki üç büklüm olurlar. Ruku ve secdelere kapanırlar. Ellerini, ayaklarını öperler. Onların buyruğunu kendilerine yol edinirler. Allah'ın ayetlerini unutur, ilah edindikleri zatların sözlerini ayet edinirler. Resulün de kendileri gibi Allah'ın yanında diğer zatlara da kulluk etmesi gerektiğine inanırlar. Oysa ne resul ne de kendileri böyle yanlış bir yola girmemelidir. Kulluk, ibadet ve dua yalnızca Allah'a yapılır. Allah ile kulların arasına aracı sokulamaz. Allah'tan başka hiç kimsenin arzu ve istekleri doğrultusunda hareket edilemez. Çünkü bu sapıklık ve hidayetten uzaklaşmadır.

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ لَا أَتَّبِعُ أَهْوَاءَكُمْ قَدْ ضَلَلْتُ إِذًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ **(56)**

"De ki:

-Ben, Allah'tan başka yalvardıklarınıza kulluk etmekten nehyedildim. De ki: "Sizin heveslerinize uymam, uyduğum takdirde sapıtır ve hidayete erenlerden olmam." (ayet: 56)

Yalnızca, Rabbin delilleri, belgeleri üzerinde yürüyen kurtuluşa erer. O'na uymayan, ayetleri yaşamayanlar ise Allah'a bunun hesabını vereceklerdir. Peygamber ise bu konuda yetkili değildir. Müşrikleri helak edecek azabın ne zaman geleceğini bilmez. Hakimiyet kayıtsız şartsız Allah'ındır. Peygamberin onda bir ortaklığı yoktur. Eğer peygamberin elinde bir yetki ve güç olsaydı, anında iman etmeyen, ayet-

lere tabi olmayan müşrikleri cezalandırır ve işi bitirirdi. Fakat, Allah sabırlıdır. Kullarına mühlet verir.

قُلْ اِنِّي عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ اِنِ الْحُكْمُ اِلاَّ لِلَّهِ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ **(57)** قُلْ لَوْ أَنَّ عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَقُضِيَ الْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ **(58)**

"Ve yine de ki:

-Ben, Rabbimden gelen apaçık bir belge üzerindeyim. Ama siz onu yalanladınız. Sizin çabucak gelmesini istediğiniz şey benim yanımda değildir. Hüküm yalnız Allah'a aittir. O ayıranların en hayırlısı olarak gerçeği anlatır. De ki:

-Sizin çabukça gelmesini istediğiniz şey benim yanımda olsaydı, iş benimle sizin aranızda bitmiş olurdu. Allah, zalimleri en iyi bilendir." (ayet: 57-58)

Günümüzde bazı cahiller, peygamberin her şeyi bildiğini zannederler. Kıyamete kadar olacak ne varsa hepsini haber verdiğine inanırlar. Oysa, peygamberin zamanındaki cahiller de Muhammed her şeyi bilmiyor, gelecekte olanları, bilmeyen birisinden peygamber mi olur? diyerek O'nun peygamberliğini kabul etmemişlerdi. Demek ki bugünkü cahiller de peygamberin her şeyi bilmediğini ve O'nun da herkes gibi bir insan olduğunu görselerdi, bunlar da iman etmeyeceklerdi. Hurafeler, onların iman etmesini sağlayacak bir duruma getirdi. Fakat, bu sefer inandıkları peygamber, peygamber olmaktan çıktı, bir rab haline geldi. Allah böyle cahil kimselere akıl versin şu ayeti açıkça anlasınlar da, Allah'ın resulünü Allah gibi değil, Allah'ın resulü gibi tanısınlar!

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لاَ يَعْلَمُهَا اِلاَّ هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلاَّ يَعْلَمُهَا وَلاَ حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلاَ رَطْبٍ وَلاَ يَابِسٍ اِلاَّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ **(59)**

“Gaybın anahtarları O'nun yanındadır. Onları, kendisinden başkası bilmez. Karada ve denizde olan her şeyi bilir. Onun bilgisi olmadan hiç bir yaprak düşmez ve yerin karanlıklarında hiçbir tane, hiçbir yaş ve hiç bir kuru yoktur ki apaçık bir kitapta bulunmasın.” (ayet: 59)

60-65: ALLAH

Resulü, resul olarak tanımak, Allah'ı da Allah olarak tanımak gerekir. Bu ikisi birbirine karıştırıldı mı şirk ortaya çıkar. Allah'ı ve O'nun resulünü doğru olarak tanımak için Allah'ın kitabına müracaat etmeliyiz. Hurafelerle ve şirklerle dolu kitapları, gerçekleri tersyüz eden uydurmaları bir tarafa bırakmalıyız. Yoksa, hakka batılı bulaştırmaktan kurtulamayız.

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَى أَجَلٌ مُسَمًّى ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **(60)**

"Geceleyin sizi öldüren O'dur. Belirli bir sürenin geçmesi için sizi yeniden kaldırdığı gündüzleyin ne yaptığınızı bilir. Sonra dönüşünüz O'na olacak ve O size ne yapmış olduğunuzu haber verecektir." (ayet: 60)

Allah'tır bizi gece, ölü gibi kendimizden geçmiş bir halde uyutan, gündüzün de yeniden bize canlılık veren. Bizim, gündüzleri neler yaptığımızı bilen Allah'tır. Dönüşümüz de O'nadır. Bu dünyada ne yaptığımızı ahiret günü bize bildirecektir. O, kullarının üzerinde tek hakim ve otoritedir.

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لاَ يُفَرِّطُونَ **(61)**

"Kulları üzerinde yegane hakim odur. Size gözetleyiciler (melekler) gönderir. Sonunda birinize ölüm geldiği zaman, elçilerimiz hiç bir kusur etmeden onun canını alırlar." (ayet: 61)

Ölüm vakti gelen kulların, görevlendirdiği hafaza melekleri vasıtasıyla canlarını alır. Görevli melekler yalnızca görevlerini yaparlar. Can almanın bir benzeri uykudur. Rabbimiz bunu "geceleyin sizi öldüren." ibaresi ile hatırlatıyor. Siz, nasıl uykuda iken kendinizden geçiyorsanız, ölünce de canlarınız bedenlerinizi tamamen terkedecektir. Hafaza melekleri canlarınızı, Allah'ın emri ile alacaklardır.

ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلاَهُمُ الْحَقِّ اَلاَ لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ **(62)**

“Sonra (insanlar) gerçek mevlaları olan Allah'a döndürülürler. Dikkat edin, hüküm O'na aittir. O, hesap görenlerin en hızlısıdır.” (ayet: 62)

İnsanlar, zorda kaldıkları, sıkıntıya düştükleri zaman hemen Allah'a yalvarmaya başlarlar. Uydurdukları sahte ilahları ve evliyalarını unuturlar, Allah'a yönelirler.

قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنَ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَئِنْ أَنْجَانَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ **(63)**

"Karanın ve denizin karanlıklarından bizi kurtarırsan, elbette şükredenlerden olacağız." diye yalvararak ve gizlice dua ettiğinizde, sizi bundan kim kurtarır?” (ayet: 63)

Elbette sizi bu tür zor anlarda kurtaracak olan yalnızca Allah'tır. Ama, Allah sizi böyle zor durumlardan kurtarınca, tamamıyla yöneldiğiniz Allah'a ve sadece kendisine yalvardığınız, Allah'a bağlı kalmazsınız. Bununla yetinmez, yardımcı ilahlar ve sahte kurtarıcılar edinirsiniz. Allah'a şirk koşarsınız.

قُلِ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنْتُمْ تُشْرِكُونَ **(64)**

“De ki:

-Sizi ondan ve bütün sıkıntılardan kurtaracak olan Allah'tır; böyle olduğu halde siz yine de şirk koşuyorsunuz." (ayet: 64)

Bundan vazgeçin. Bütün otoriteyi tek başına elinde tutan Allah'a tam teslim olun. O'ndan başkalarına yönelmeyin. Yoksa Allah'ın gazabına uğrarsınız.

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ **(65)**

" De ki:

-Üzerinizden veya ayaklarınızın altından bir azap göndermeye ya da sizi gruplara ayırarak birbirinizle denemeye kadîr olan O'dur." Belki anlayış gösterirler diye ayetleri nasıl açıkladığımıza bir bak!" (ayet: 65)

66-68: HAKKI YALAN SAYANLAR

Müşrikler, Kur'an'ın Rabbimizden gelen bir doğruluk ölçüsü ve rehber olmasına rağmen O'nu tanımazlar, O'na bağlanmazlar. Onu yaşantılarına aktarmazlar. Hz. Muhammed'in içinden çıktığı toplum da O'nu yalanlamıştı. O'na inanmamıştı.

وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ (66)

"Senin toplumun da hak olmasına rağmen, onu yalanladı. "Ben, sizin üzerinize vekil değilim" de." (ayet: 66)

Allah'ın elçisinin elbette onların iman etmemekte inat etmeleri karşısında elinden gelen bir şey yoktu. Onları azaplandıracak olan Allah'tır. Resulün sözü şudur:

لِكُلِّ نَبَإٍ مُسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ (67)

"Her haberin gerçekleşeceği bir an vardır. İleride anlayacaksınız." (ayet: 67)

Hak olan Kur'an'ı benimsemeyen, dini, Allah ile insan arasındaki ilişkiyi sadece güzel ahlak ve iyi niyetten ibaret gören müşrikler Kur'an hakkında ileri geri tartışırlar. Ayetleri kendi kafalarına göre yorumlarlar ve saptırmaya çalışırlar. Bunu mü'minlerin Kur'an ve Allah inancını sarsmak ve mü'minlerle eğlenmek, onlarla mücadele etmek için yaparlar. Bu durumlarda mü'minin görevi bu tür polemiklerin yapıldığı ortamı terketmektir:

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلاَ تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (68)

"Ayetlerimiz hakkında ileri geri konuşanları gördüğün zaman (Kur'an'dan başka bir konuda söze dalana kadar) onlardan yüz çevir. Eğer şeytan bunu sana unutturursa, hatırladıktan sonra, artık zalim toplulukla beraber oturma." (ayet: 68)

69-73: UYARILAR

Allah, her kulun hesabını sadece kendisinden soracaktır. Muttakilere, zalimlerin günahından sorulmayacağı gibi, zalimlere de muttakilerin sevabı bir fayda sağlamayacaktır. Kimse kimseye yardım edemeyecek, hiçbir dostluk fayda sağlamayacaktır. O gün Allah'tan başka

bir veli ve şefaatçi bulunmayacaktır. İşte böyle müthiş bir günü hatırlatarak insanların kendi hayatlarına düzen vermeleri ve başkalarına güvenerek günaha dalmamaları için Rabbimiz uyarmaktadır. (Allah'tan) korkanlar üzerinde, zalimlerin hesabından hiç bir şey sorumluluk yoktur. Fakat, bu onların da Allah'tan korkmaları için bir hatırlatmadır.

وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلَكِنْ ذِكْرَى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ **(69)** وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَذَكِّرْ بِهِ أَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلاَ شَفِيعٌ وَإِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لاَ يُؤْخَذْ مِنْهَا أُولَئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ **(70)**

"Dinlerini oyun ve eğlence edinen ve dünya hayatının aldattığı kimseleri bırak; sen onun ile, kişinin, kendi kazancı yüzünden, Allah'tan başka bir dost ve şefaatçinin bulunmadığı ahirette tehlikeye düşmemesi için öğüt ver. Zira o kişi, bütün varlığını fidye olarak verse bile, kendisinden alınıp kabul edilmez. İşte bunlar, kendi kazandıkları yüzünden tehlikeye girmiş kimselerdir. Kafir olmaları dolayısıyla onlar için kaynar bir içecek ve acı bir azap vardır." (ayet: 69- 70)

Dininizi yaşayınız, Allah'ın buyrukları size rehber olsun. Dini oyun ve eğlence edinmeyin. Dini boş zamanları değerlendirme aracı olarak görmeyin. Din, hayatın gayesidir. Her şeyinizi dini yaşamak için harcayın. Dünya hayatının geçici cazibesine kapılmayın. Ahiretinizi hapsetmeyin. Hapse çevirmeyin. Kurtuluşa çevirin. Bu da ancak herkesin kazandığı yüzünden hesap vereceği ve Allah'dan başka bir dost ve yardımcı, aracı bulamayacağı o günün dehşetinden kurtulabilmek için Kur'an'a uymakla, Kur'an'ı hayatının merkezi yapmakla mümkündür. Aksi halde, cehennem, kaynar su ve acı bir azap vardır.

Şeytanın Ayarttıkları:

Şeytanlar, insanların doğru yoldan sapmaları ve ne yapacağını bilemez bir halde şaşkın şaşkın dolaşmaları için ellerinden geleni yaparlar. Allah'ın hidayetine sıkı sıkı sarılmayan, kitabını kavramayan insanlar kolayca bu oyuna aldanırlar. Yakınları ise "bize gel" diye hidayete çağırdığı halde kulakları bu çağrıyı işitmez. Doğru yolun Allah'ın gösterdiği yol olduğunu unutur. Şeytanların aksine takılarak cehennemin yolunu tutar. Allah'ı bırakıp kendisine zarar da fayda da veremeyecek şeylere yalvarır, onlardan korkar. Onların manevi toka-

tından, çarpacaklarından korkarak, onların yolunda yürümeye devam eder. Oysa Allah'tan başka hiç bir kimsenin gaybi yollarla insanlara bir zarar vermeleri ya da fayda temin etmeleri mümkün değildir. Fayda ve zarar yalnızca onların yoluna uymakla olur. Doğruyu gösteren peygamberin yolu olan Kur'an'a uyanlar, cehennemden kurtulur ve en büyük faydayı sağlamış olur. Şeytanın evliyasına inanıp, onlardan korkanlar ise cehenneme düşerek en büyük zarara uğrarlar.

قُلْ أَنَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لاَ يَنْفَعُنَا وَلاَ يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَى أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَانَا اللَّهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانَ لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَى ائْتِنَا قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَى وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ **(71)**

"De ki:

-Allah, bize hidayet verdikten sonra, şeytanların yeryüzünde ayartıp, şaşkın bir vaziyette bıraktıkları, dostlarının ise "bize gel" diyerek doğru yola (!) davet ettikleri kimse gibi, topuklarımız üzerinde geri dönelim de bize faydası da zararı da dokunmayan Allah'tan başka şeylere mi yalvaralım? Yine de ki:

-Allah'ın hidayeti, işte asıl hidayet odur. Biz, alemlerin Rabbine teslim olmakla, namaz kılmak ve Allah'tan korkmakla emrolunduk." (ayet: 71)

Bize Emredilenler: Biz, başka zatlara değil, Alemlerin Rabbi olan Allah'a teslim olmakla emrolunduk. Başkalarından değil, Allah'tan korkmak emredildi bize. Namazı kılmakla mükellef tutulduk. Çünkü biz, başkalarının önünde değil, kıyamet günü Rabbimizin huzurunda hesap vereceğiz.

وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَاتَّقُوهُ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ **(72)**

“Namazı kılın diye ve O’ndan korkun! (diye emrolunduk.) Huzurunda toplanacağınız O'dur.” (ayet: 72)

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ **(73)**

"O Rab ki, gökleri ve yeri hak ile yaratan O'dur. "Ol!" dediği gün oluverir; sözü haktır; sûra üflendiği gün de hakimiyet O'nundur. Gizliyi de görüneni de bilendir. Hâkim olan haberdar olan O'dur." (ayet: 73)

74-82: HANİF İBRAHİM'İN ÖRNEKLİĞİ

İbrahim Aleyhisselam, hanif imanın sembolüdür. Allah'tan başka ilah tanımamanın ve putları kırmanın adı İbrahim'le özdeştir. İbrahim, aklını kullanan, düşünen, hakka yönelen, batıllardan kaçan bir kuldu. Babası, Azer'i putları ilah olarak benimsediği için sapık olarak görmüş ve O'nu reddetmişti.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ آزَرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا آلِهَةً إِنِّي أَرَاكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ **(74)**

"İbrahim, babası Azer'e şöyle demişti:

-Putları ilah mı ediniyorsun? Ben, seni ve kavmini apaçık bir sapıklık içinde görüyorum." (ayet: 74)

Allah, İbrahim'e yerin ve göğün idaresi ve gerçek yapısını gösteriyor. O'nun yakinen bilen ve inanan bir kul olmasını istiyordu.

وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ **(75)** فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ **(76)** فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ **(77)** فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَاقَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ **(78)**

"İbrahim'e sağlam müminlerden olması için, göklerin ve yerin şaşırtıcı nizamını da şöyle göstermiştik. Üzerine gece bastırınca, bir yıldız görmüş ve "bu, rabbimdir" demişti. Fakat yıldız batınca "Ben, batanları sevmem." (demişti.)

Ayı doğarken görünce: "Bu, rabbim" demişti. Fakat, o da batınca "Rabbim beni doğru yola iletmezse, muhakkak sapıklığa düşmüş kimselerden olacağım." demişti.

Sonra güneşi doğarken görünce "Bu, Rabbimdir, bu daha büyük" demiş, o da batınca, "Ey kavmim, ben sizin ortak koştuklarınızdan uzağım." demişti.

Ben, hanif olarak, yüzümü, gökleri ve yeri yaratan Allah'a yönelttim. Ben, asla müşriklerden değilim." demişti. (ayet: 75-78)

Güneşin de batışı ile İbrahim anlıyor ki evrende doğup batan ve gelip geçen şeylerin hiç birisi rab değildir. Bu batan ve yok olan şeyleri, ışığını, ısısını ve görüntüsünü kaybeden şeyleri tanrı zannetmek cahilliktir. Şirktir. İbrahim'in içinde yaşadığı toplum, babası da içinde olmak üzere müşrik bir toplumdu. Çünkü tabiattaki gelip geçici, fani şeylere tapıyorlardı. Elleriyle yonttukları taşlara, tahtalara, heykellere tanrı diye ibadet ediyorlar, sunaklarda bulunuyorlardı. İbrahim hem babası, hem de toplum ile tartışmaya giriyor, onların düşünme melekelerini çalıştırmak ve gerçekleri görmelerini istiyordu.

اِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ (79)

"Ben, hanif olarak, yönümü, gökleri ve yeri yaratan Allah'a yönelttim. Ben, asla müşriklerden değilim" demişti." (ayet: 79)

Kavmi de O'nunla tartışıyor. Kendi yollarının doğru olduğunu isbatlamaya çalışıyorlardı. Oysa onların çabası boş, delilleri ise atalarının yoluna uymuş omaktan başka bir şey değildir. Aslında onlar düşüncesiz bir toplumdu.

وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ قَالَ أَتُحَاجُّونِي فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَانِي وَلاَ أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ اِلاَّ أَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلاَ تَتَذَكَّرُونَ (80)

"Kavmi O'na karşı deliller getirmeye kalkışmıştı, O da demişti ki:

-Allah bana hidayet verdiği halde, O'nun hakkında benimle tartışıyor musunuz? Rabbimin dilediği dışında sizin ortak koştuklarınızdan asla korkmam. Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Hala düşünmüyor musunuz?" (ayet: 80)

Müşrikler, hanif bir inanca sahip olan mü'minleri sürekli, kendi uydurdukları sahte ilahlar ile tehdit ederler, korkutmaya çalışırlar. Onların çarpacağından, manevi yollarla, onları tanımayanlara zarar vereceğinden bahsederler. Oysa, gerçekte, Allah'ın dışında hiç bir varlığın böyle bir gücü yoktur. Mü'minler de asla böyle palavralardan bir kor-

kuya kapılmazlar. Onların şeytan işi bir vehimden ibaret olduğunu bilirler. İbrahim de onlara şu şekilde karşılık vermişti:

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلاَ تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (81) اَلَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمْ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ (82)

"Hem siz, Allah'ın hakkında hiç bir delil indirmediği şeyleri O'na ortak koşmaktan korkmazken, ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden nasıl korkarım? İki taraftan hangisi emin olunmaya daha layıktır? Eğer biliyorsanız söyleyin!

İman edenler ve imanlarına zulüm karıştırmayanlar, işte emniyet onlar içindir, hidayette olanlar da onlardır."(ayet: 81-82)

İmanlarına zulüm karıştırmayanlar ibaresinde "zulüm" kelimesi "şirk" anlamındadır. Çünkü şirk en büyük zulümdür. (Lokman:13) Zaten konunun akışından da bu anlaşılmaktadır. İbrahim kavmini imana davet etmekle ve onların şirkten arınması gerektiğini, ancak böylece doğru yolu bulabileceklerini anlatmaktadır.

83-90: KİTAP, HİKMET VE NÜBÜVVET VERİLENLER

İbrahim (a.s.)'in, toplumuna karşı söylediği sözler, Rabbinin ona öğrettiği ayetler, deliller idi.

وَتِلْكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَى قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ (83)

"Bu, kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz delilimizdir. Dilediğimiz kimseleri derece derece yükseltiriz. Şüphesiz Rabbim hakimdir, alimdir." (ayet: 83)

Rabbi, İbrahim'i seçmiş, O'nun derecesini yükseltmiş ve O'na ince ve basiretli bir anlayış vermişti. İlim vermişti. O'nu temiz ve doğru kimselerden kılmıştı. O'nun soyundan İshak ve Yakub'a da hidayet vermiş, Nuh'u, Davud'u, Süleyman'ı, Eyyüb'ü, Musa'yı ve Harun'u, Zekeriya'yı, Yahya'yı, İsa'yı ve İlyas'ı seçtiği ve salihlerden kıldığı gibi onları da salihlerden kılmıştı.

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلاًّ هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ **(84)** وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَى وَعِيسَى وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِنْ الصَّالِحِينَ **(85)**

"İbrahim'e, İshak ve Yakub'u ihsan ettik, her birini de hidayete erdirdik. Daha önce Nuh'u, O'nun soyundan Davud, Süleyman, Eyyüb, Yusuf, Musa ve Harun'u da hidayete erdirmiştik. İşte iyileri biz böyle ödüllendiririz.

Zekeriya, Yahya, İsa ve İlyas, hepsi de Salihlerdendir. İsmail, Yesea ve lut'u hepsini de alemlere üstün kıldık." (ayet: 84- 85)

Bunların yanında Allah, onların babalarından, zürriyetlerinden ve kardeşlerinden olan bazı kimseleri de seçmiş ve derecelerini yükseltmiştir. Onları doğru yola iletmiştir.

وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلاًّ فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ **(86)**

وَمِنْ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ **(87)**

"Onların babalarından, zürriyetlerinden ve kardeşlerinden bazı kimseleri seçip, dosdoğru yola hidayet ettik." (ayet: 86-87)

Allah, kulları arasında dilediğini seçer ve doğru yola çıkarır. Allah'ın dilediği kullar, Allah'a yönelen ve şirke düşmeyen kullardandır. Kim Allah'a şirk koşarsa o zaman yaptıkları bütün ameller, çabalar boşa gider.

ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **(88)**

"İşte bu, Allah'ın hidayetidir. Kullarından dilediği kimseyi bununla hidayete ulaştırır. Eğer Allah'a şirk koşarlarda, yapmış oldukları şeyler, boşa giderdi." (ayet: 88)

Allah'ın resul ve nebileri elbette doğru yolu gösteren ve doğru yolu göstermekle görevlendirilen örnek kullardır.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَٰؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ **(89)**

"Kendilerine kitap, hikmet ve Peygamberlik verdiğimiz işte bu kimselerdir. Bu (gerçeği) işte onlar (Mekkeli müşrikler) inkar ederse, biz onları inkar etmeyecek bir kavmi (iman için) vekil kılmışızdır." (ayet: 89)

Toplum olarak da Allah, inkarcı bir toplumun yerine, imanı tercih eden bir toplum getirir. Mekkeli müşrikler inkarda direttikleri için, Allah Medineli Ensar'ı seçmiş ve onların kalbine imanı yerleştirmiştir. Her bölgeden iman ederek kavimlerinden ayrılıp Medine'ye hicret eden muhacirlerle yeni bir toplum meydana gelmiştir. Bu toplum, yeryüzündeki inkarcı düzeni yıkmış yerine Allah'a itaati esas alan İslam Medeniyetini tesis etmiştir. Resulullah, bu toplumun lideri ve önderidir. Hz. Muhammed'den önce gelen resuller de birer lider ve önderdiler. Hz. Muhammed de onların yoluna uymuş, onların yaptığı gibi, insanları Allah'ın dinine davet etmiş ve karşılığında bir ücret talep etmemiştir. O, yalnızca alemler için bir zikr/hatırlatma, uyarı olan Allah'ın kitabını insanlara öğretmiş ve o kitaba uygun olarak yaşayarak, insanlara örnek olmuştur.

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرَىٰ لِلْعَالَمِينَ **(90)**

"Onlar, Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Bu nedenle sen de onların yoluna tabi ol ve "Ben, sizden bir ücret istemiyorum" de, "bu sadece, alemler için bir uyarı/öğüttür." (ayet:90)

91-94: ALLAH'I HAKKIYLA TANIMAYANLAR

Yahudiler, kıskançlıkları yüzünden Hz. Muhammed'e indirilen kitabı inkar ettiler. "Allah, hiç bir beşere bir şey indirmedi." dediler. Bu sözleriyle hem Allah hakkında yanlış ve yalan söylediler hem de kendilerinin de tabi olduklarını iddia ettikleri Tevrat'ı ve Musa Aleyhisselam'ı inkar etmiş oldular. Musa'nın bir beşer olduğunu da kabul etmemiş oldular. Allah da onlara bu durumu şöyle açıkladı:

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ

نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلاَ آبَاؤُكُمْ قُلِ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ **(91)**

"Allah'ın hiç bir beşere, hiç bir şey indirmediğini söylemekle, Allah'ı hakkıyla tanıyamadılar. De ki:

-Öyleyse Musa'nın insanlar için aydınlatıcı ve yol gösterici olarak getirdiği, sizin de yapraklar haline getirip açıkladığınız, çoğunu da gizlediğiniz, siz ve babalarınız hiç bir şey bilmezken öğretildiğiniz o kitabı kim indirdi? "Allah" de sonra onları bataklıklarında oynamaya bırak." (ayet: 91)

Allah'ı hakkıyla tanımak imanın bir gereğidir. İnsan, Allah'ı olduğu gibi tanımayınca şirk ve küfür bataklığına düşer. Bu bataklığa düşmemek, eğer bu bataklıkta isek hemen kurtulmak için Allah'ı, kitabında kendisini tanıttığı gibi tanımamız gerekir. Yoksa o bataklıkta ebedi hüsranı bekleyenler olarak kalırız.

Hz. Musa, toplumuna doğru yolu gösteren, insanlar için bir ışık ve hidayet kaynağı olan Tevrat'ı getirdiği gibi Hz. Muhammed de, başta içinde yaşadığı, Mekke ve civarındaki toplumları uyarmak ve onlara doğru yolu göstererek üzere Allah'ın indirdiği Kur'an'ı getirmiştir:

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنْذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَى صَلاَتِهِمْ يُحَافِظُونَ **(92)**

"Bu, Mekke ve etrafındakileri uyarman için, kendinden önceki kitapları doğrulayan bizim indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. Ahirete iman edenler, buna iman ederler ve onlar namazlarına riayet ederler." (ayet: 92)

Allah'ı, gerçek doğru bilgiler ışığında tanımayanlar, şirkler, hurafeler ve şeytanların uydurduğu kaynaklardan tanımaya çalışanlar, Allah'a karşı yalan söylemiş ve iftirada bulunmuş olurlar. Allah'a karşı iftirada bulunanlardan biri de yalancı peygamberlerdir. Kendilerine bir şey vahyedilmemişken "bana da vahyolundu." diyenlerdir. Bunlar, peygamber olduklarını açıkça ilan etseler de, üstü kapalı olarak, yalnızca Allah'tan emirler, yasaklar ve hayat düsturları olan mesajlar aldıklarını söyleseler de birdir. Allah'a iftira etmiş olurlar. Çünkü Allah, yalnızca Resulleri aracılığı ile insanlara mesajlar indirir. Son resul de Hz. Mu-

hammed olduğu açık bir gerçek iken, O'ndan sonra kendilerine bunun gibi mesajlar iletildiğini iddia etmek Allah'a iftirada bulunmaktır. Bir kısım müşrikler de sırf müminlerle eğlenmek için "Allah'ın indirdiği gibi ben de indiririm." diyerek saçma sapan bir şeyler uydurmaya, insanları güldürmeye başladılar. Bu cahiller bu hareketleri ile kendilerini azaba hazırlamaktan başka bir şey yapmıyorlardı:

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ قَالَ سَأُنْزِلُ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ **(93)**

"Allah'a karşı yalan uydurandan yahut kendisine hiç bir şey vahyolunmadığı halde bana da vahyolundu diyenden ve Allah'ın indirdiği gibi ben de indireceğim diyenden daha zalim kim olabilir? "O zalimler, ölüm sıkıntısı içinde iken, melekler ellerini uzatmış "canınızı verin. Bugün, Allah'a karşı doğru olmayanı söylemiş ve O'nun ayetlerinden büyüklük taslayarak uzaklaşmış olmanız dolayısıyla, zillet azabıyla cezalandırılacaksınız." (derken) onların halini bir görsen." (ayet: 93)

Allah'a iftiranın bir diğer boyutu da şefaat inancıdır. Müşrikler, kıyamet günü kendilerini koruyacak ve günahlarını affettirecek, Allah'a yakın zatların varlığına inanırlar. Bunların himmetine ve himayesine sığınırlar. Onlardan şefaatçi olamayacağına inananları sapık ilan ederler. Onların şefaatçi olacaklarına inançları o kadar güçlüdür ki, günah işlemekten korkmazlar. Nasıl olsa kendilerini kurtaracak, elinden tutup sırat köprüsünden geçirecek, ya da cübbesinin içine saklanarak Allah ve melekler görmeden (haşa) cennete girdirecek evliyaları, mürşitleri olacaktır. Fakat, Allah böyle demiyor:

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَى مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ **(94)**

"Sizi ilk defa yarattığımız gibi, bize tek başınıza geldiniz. Size bağışladıklarımızı arkanızda bıraktınız. Kendiniz için ortaklar olduğunu zannettiğiniz şefaatçılarınızı yanınızda göremiyoruz. Aranızdaki bağlar kopmuş ve iddia ettikleriniz sizden uzaklaşıp gitmiş." (ayet: 94)

Evet, herkes, Rabbine hesap vermek üzere ilk defa yaratıldığı gibi tek başına gelecek ve hiç kimse ona şefaat edemeyecektir. Hiç kimseden bir yardım ve dostluk göremeyecektir. Şefaat etmesini beklediği zatlar, ondan uzaklaşıp gidecektir. Orada hayal ve kuruntular sona erecek, vehimler yerini korkuya terkedecektir. Pişmanlıklar fayda vermeyecektir. Öyleyse pişman olmadan Allah'ı hakkıyla tanımak gerekir. Ahirete de ona göre hazırlanmalıyız.

95-103: ALLAH

Allah'ı hakkıyla tanımak için Allah'ın sözlerine kulak vermek gerekir:

إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَلِكُمْ اللَّهُ فَأَنَّا تُؤْفَكُونَ **(95)** فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ **(96)** وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ **(97)** وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ **(98)** وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ انْظُرُوا إِلَى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي ذَلِكُمْ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ **(99)**

"Çekirdeği yarıp filizlendiren, ölüden diriyi çıkaran diriden de ölüyü çıkaran Allah'tır. İşte Allah budur! O halde nasıl aldatılıyorsunuz?

Sabahı ortaya koyan geceyi sükunet kılan, güneşi ve ayı da hesap ölçüsü yapan O'dur. Bu, aziz ve alim olanın takdiridir.

Karaların ve denizlerin karanlıklarında kendileriyle yolunuzu bulasınız diye yıldızları sizin için yaratan O'dur. Ayetleri bilen bir toplum için genişçe açıklamışızdır.

Sizi tek bir nefisten ortaya çıkaran O'dur. Sizin için bir yerleşme yeri ve bir de ayrılış yeri vardır. İnce bir anlayışa sahip olanlar için ayetleri açıklamıştır.

Gökten su indiren de O'dur. O su ile her çeşit bitki çıkardık. Ondan da bir yeşillik meydana getirdik ki bu yeşillikten küme küme taneler, hurma tomurcuğundan koparılması kolay salkımlar, üzüm bağları, birbirine benzeyen ve benzemeyen zeytin ve nar çıkarırız. Meyve verdikleri ve bir de olgunlaştıkları zaman meyvesine bir bakın. İşte bütün bunlarda, iman eden bir toplum için ayetler vardır." (ayet: 95-99)

Bu ayetleri düşünmek ve alınması gereken dersleri çıkarmak mü'minlerin bir vasfıdır. Bunlardan başka şeylere inanmak, Allah hakkında yanlış zan besleyerek Allah'ın haber vermediği nesneleri ona eş, denk, benzer görmek, oğul, kız gibi Allah'ın münezzeh olduğu şeyler icat etmek ise müşriklerin özelliklerindendir.

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَصِفُونَ **(100)** بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنَّى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ **(101)** ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ **(102)** لاَ تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ **(103)**

"Allah'ın yarattığı cinleri O'na ortak koştular. Cahilce O'nun için oğullar ve kızlar icad ettiler. O, onların vasıflandırdıklarından münezzeh ve çok yücedir.

Göklerin ve yerin hiç yoktan örneksiz yaratıcısıdır. Nasıl O'nun bir çocuğu olabilir? Onun bir eşi yoktur. Her şeyi O yaratmıştır ve O her şeyi bilendir.

İşte bu, Rabbimiz Allah'tır. Ondan başka ilah yoktur. Her şeyin yaratıcısıdır. O'na kulluk edin. O, her şey üzerine vekildir.

Gözler O'nu idrak edemez. O, gözleri idrak eder. O, lütfedendir, haberdar olandır. "(ayet:100-103)

104-106: MÜ'MİN VE KUR'AN

Mü'min, Rabbinden gelen apaçık delilleri, belgeleri kendisine rehber edinir. Onlarla hak ile batılın arasını ayırır. (İbn Cevziye Tefsir, 3/99) Gerçekleri görür. Bu belgeler Kur'an'dır. (Zemahşeri, 2/43) Kim Kur'an'la hayatına anlam kazandırırsa, o kurtuluşa ulaşır. Kim de kendisine gelen Kur'an'ı tanımaz, anlamaz ve Kur'an'a karşı körlük ederse o da kendine yazık eder. Acıklı bir azabı hak eder. (Bakara: 39) Resul, Allah'ın kitabını insanlara açıklamakla görevlidir. İnsanları görüp gözetmek, Allah'ın şanındandır. Resul, böyle bir görevle mükellef değildir. Buna gücü de yetmez.

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ (104)

"Size Rabbinizden apaçık deliller gelmiştir. Her kim bunları görürse kendisi içindir. Kim de körlük ederse aleyhinedir. Yoksa ben, sizin üzerinizde bir bekçi değilim."(ayet: 104)

Allah, ayetleri böyle açık açık indiriyor. Ama, bununla müşrikler, iman edecek yerde "Sen ders görmüşsün. Bunları sana birileri öğretmiş" diyerek yüz çevirmeye devam ederler. Bilgiye ve basirete önem veren, iman eden bir toplum da bu sayede Allah'ın kendilerinden istediği görevleri hakkıyla yerine getirirler.

وَكَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (105) اِتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لاَ إِلَهَ اِلاَّ هُوَ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ (106)

"İşte "sen ders almışsın." desinler diye ve bilen bir topluma da iyice açıklayalım diye ayetleri ayrıntılı olarak ortaya koyuyoruz.

Rabbimden sana vahyedilene uy. O'ndan başka ilah yoktur. Müşriklerden de yüz çevir." (ayet:105-106)

107-110: MÜŞRİKLER

Bu emirler mü'minleri çok dikkatli olmaya yöneltiyor. Rabbinden indirilene tabi ol, O'ndan başka ilah olmadığını bil, şirke düşme ve

müşriklerden uzak dur. Onlar Kur'an'a dikkat etmedikleri için şirke düşmüşler ve dalalete saplanmışlardır.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ (107)

"Eğer Allah, dileseydi onlar şirk koşmazlardı. Seni onlara bekçi kılmadık. Sen onlara vekil de değilsin."(ayet: 107)

Resul elbette müşriklere zorla iman ettirmek için gönderilmemiştir. Zorla iman edecek olsalardı Allah, onları kendisi iman ettirir ve şirk koşmazlardı. Fakat, Allah, insanları imtihan ettiği için onları kendi hallerine bırakmış ve tercih hakkı tanımıştır. Bununla birlikte şeytanın saptırmasına kanmaması için peygamber göndermiş ve ona ayetler indirmiştir. Dileyen ayetlere uyarak şirkten kurtulur. Dileyen de şirkine devam eder. Ey peygamber, senin görevin hatırlatmaktır. Sen onların üzerinde bir bekçi değilsin. Sen onlara vekil de değilsin ki onlar iman etmiyor diye üzülesin. Herkesin ameli kendisinedir.

وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (108)

"Onların, Allah'tan başka yalvardıklarına sövmeyin ki, onlar da taşkınlık ederek cahilce Allah'a sövmesinler. Her toplumun yaptığını böyle süslemişizdir. Sonra Rab'lerine döndürülürler de, O, kendilerine ne yaptıklarını haber verir." (ayet: 108)

Davet ve tebliğde dikkatli olmak gerekir. Saldırmakla, küfretmekle insanların gerçekten iman etmeleri sağlanamaz. Ancak, güzel sözler, açıklamalar, delillerle insanları düşünmeye teşvik etmelisiniz. siz, onların taptıkları putlara küfrederseniz, söverseniz, onlar da cahilce tepki göstererek Allah'a küfrederler. Böyle bir duruma mahal vermemek için onların putlarına sövmeyin. Fakat, gerçekleri örneklerle, delillerle, ayetlerle güzel bir dille açıklayın.

Müşrikler, cahil ve aklını kullanmayan kimselerdir. Çünkü ilim sahibi olup, düşünseler Allah'a şirk koşmanın ne kadar yanlış bir davranış olduğunu anlarlardı. Bununla beraber, onlar olağan üstü şeylere bayılırlar.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَتْهُمْ آيَةٌ لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لاَ يُؤْمِنُونَ **(109)**

وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ **(110)**

"Müşrikler, kendilerine bir mucize gelirse, ona mutlaka iman edeceklerine bütün güçleriyle Allah'a yemin etmişlerdi. De ki:

-Mucizeler ancak Allah'ın yanındadır. Hem mucize geldiğinde, onların iman etmeyeceğini siz nereden bilirsiniz?

Onların kalplerini ve basiretlerini tersine çevririz de, ilk defa inanmadıkları gibi (yine inanmazlar.) Biz de onları azgınlıkları içinde bocalar bir halde bırakırız." (ayet:109-110)

111-113: MÜŞRİKLERİN BEKLENTİLERİ

Müşrikler, bir takım olmayacak beklentiler içerisinde şeytana kulluk ederler. Azgınlık ve şaşkınlık içerisinde bocalar dururlar. Çünkü onlar, kendilerine ölçü olarak ilmi ve delili esas almazlar. Kabul ettikleri yalnızca şeytanların telkin ettiği yaldızlı sözlerdir. Cahil oldukları için insan ve cin şeytanlarının kendilerine süsleyip getirdikleri yaldızlı yalanlara, aldatmacalara kolayca kanarlar. Onların propagandası altında gerçekleri açıklayan Kur'an'ı gündem dışı ederler.

وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلاَئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلاً مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلاَّ أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ **(111)**

"Onlara melekleri de indirseydik, ölüler onlarla konuşsaydı ve her şeyi de onlara karşı delil olarak bir araya getirseydik, Allah dilemedikçe yine iman etmezlerdi. Ne var ki onların çoğu cahillik ederler." (ayet:111)

Her peygamber, insanları saptırmak için süslü püslü sözler, (tv, video, müstehcen basın vs.) ile kitle iletişim araçlarını kullanan her tür şeytani faaliyetlerin düşmanıdır. Çünkü bu şeytanlar, boş fakat çekici sözleriyle, seraplarıyla insanların gönlünü, kafasını ve hayatını çalar-

lar. Onları hayal dünyalarda engin lezzetlerle beslerler. Düşünmeyi bırakan, gözlerini yumup arkalarına düşen gafil kimseleri uydurdukları masallarla uyuturlar. Bunun için her elçi bunlara düşman olmuş; onlar da bu elçilere düşman olmuşlardır. Tüm inananlar da onların düşmanı; onlar da inananların düşmanıdır.

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ **(112)** وَلِتَصْغَىٰ إِلَيْهِ أَفْئِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ **(113)**

"Böylece biz, her peygamber'e insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. Birbirlerine aldatıcı sözler telkin ederler. Rabbin dileseydi bunu yapamazlardı. Onları uydurdukları iftiralarla başbaşa bırak.

Ahirete inanmayanların kalbleri o sözlere kansın, ondan hoşlansınlar. Ve onların, işlediklerini işlemeye devam etsinler." (ayet:112-113)

114-117: RESULÜN MÜŞRİKLERE KARŞI TAVRI

Müşriklerin, ısrarı ve küfürde inadı karşısında onların ne kadar kötü ve acınacak bir cehalet içinde bulunduklarını Allah, onlara resulün dili ile şöyle açıklıyor:

أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ **(114)**

"O, size kitabı ayrıntılı olarak indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayacağım? Kendilerine kitap verdiklerimiz onun Rabbinden hak olarak indirilmiş olduğunu bilirler. Öyleyse sakın şüphe edenlerden olma!" (ayet:114)

Bir yanda elçisini, kitabı insanlara açıklamakla görevlendirmiş Allah; diğer yanda, elçinin Allah'tan geldiğine kesin olarak inanmayan,

bazı mucizeler ve olağanüstülükler bekleyen insanlar.. Resul, Allah ile bu kimseler arasında ne yapacaktır? Elbette, Allah'ın gösterdiği doğrultuda yürüyecektir. Onlar ile kendisi arasında Allah'ı hakem tanıyacak, Allah'ın hükmüne boyun eğip cahil kimselere Allah'ın ayrıntılı olarak indirdiği kitabını duyuracaktır. Peygamberin, gerçekten getirdiği mesajların Allah'tan olduğunu ilim sahibi kitap ehli mü'min kimseler çok iyi bilmektedir. "Öyleyse sakın şüpheye düşenlerden olma!" (ayet:114)

Bu kitap, herkese şamildir. Ey Resul, sen bu gerçekleri böyle bil ve müşriklerin sana karşı olan güvensizlikleri ve tepkileri sakın seni endişelendirmesin, tereddüde düşürmesin. Siz ey insanlar, şeytanların yaldızlı sözlerine kanmayın ve Allah'ın ayrıntılı olarak, indirdiği kitabından şüphe etmeyin. Çünkü:

وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلاً لاَ مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ **(115)**

"Rabbinin sözü, doğruluk ve adalet bakımından tamdır. O'nun sözlerini değiştirebilecek hiçbir şey yoktur. O, işitendir, bilendir." (ayet:115)

İnsanların bir kısmı aklı ile hareket eder. Gerçekleri araştırır. Doğruları bulur. Allah'ın yolunda yürür. Bir kısmı da cahildir. Bildikleri yalnızca kırık dökük, delile dayanmayan bilgilerdir. Yeryüzündeki insanların çoğunluğunu cahiller, bilgisizler oluşturur. Bu sebeple de Allah'ın yolundan çıkmış, fasık kimselerdir. Bunlara uymak da fasıklıktır. Allah'ın yolundan sapmaktır:

"Rabbinin sözü, doğruluk ve adalet bakımından tam kemalindedir. O'nun sözlerini değiştirebilecek hiçbir şey yoktur. O, işitendir, bilendir." (ayet: 115)

وَإِنْ تُطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلاَّ يَخْرُصُونَ **(116)**

"Eğer yeryüzündeki insanların çoğuna uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar; onlar zandan başka bir şeye uymazlar ve onlar sadece yalan uydururlar." (ayet: 116)

Allah'ın yolundan uzak olmalarına rağmen kendilerini hidayette zannederler. ve mü'minlerle "siz doğru yolda değilsiniz, biz doğru yoldayız." diye mücadele ederler. Oysa, Rabbin yolunda olanlar, Rabbin ayetlerini uygulayanlardır. Rabbin yolundan sapanlar da zanna uyanlardır. Bilgisizce Allah hakkında uydurma iftiralara aldananlardır.

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ (117)

"Şüphesiz Rabbin kimin doğru yolda, kimin de sapmış olduğunu en iyi bilendir." (ayet:117)

118-121: ONLARA İTAAT EDERSENİZ

Eğer, Allah'a inanıyor ve O'nun ayetlerini kabul ediyorsanız Allah-'ın emirlerini yerine getirmelisiniz, itaat etmelisiniz. Uydurma şeylere aldanmamalısınız. Bakın Allah, hükümlerini nasıl açıklıyor?

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ (118)

"Eğer O'nun ayetlerine inananlardan iseniz, üzerine Allah'ın adının anıldıklarından yiyin!" (ayet: 118)

Allah, temiz olan şeyleri insanlara helal kılmış, pis olan şeyleri de haram kılmıştır. Üzerine Allah'ın adı anılarak kesilen helal kılınmış hayvanların etini; kendi kafalarına göre çeşitli isimlerle (Bahire, Sâibe, vesile, hâm gibi) isimlendirip haram kılanlar, Allah'a iftira etmiş oluyorlar. (Maide:103) Allah hangi hayvanların etinin yenmiyeceğini açıklamıştır. (Maide:3-5) Öyleyse, Allah'ın adı anılarak kesilen temiz hayvanların etini yemeyi yasaklamak Allah'ın indirdiği dini kabul etmemek anlamına gelir. Bu da yalnızca cahilce heveslere uymaktan başka bir şey değildir. Rabbin koyduğu ölçüyü aşmaktır.

وَمَا لَكُمْ أَلاَّ تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلاَّ مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ (119)

"Bir zorunluluk dışında neyin haram olduğunu size açıklamışken, size ne oluyor da Allah'ın adı anılandan yemiyorsunuz? Bir çokları, bildiklerinden değil heveslerine uyarak saptırıyorlar. Şüphesiz Rabbin, ölçüyü aşanları en iyi bilendir." (ayet:119)

Ölçüyü açıkça çiğnemek nasıl günahsa, gizlice çiğnemek de, helal olduğu halde içinden haram sayarak yememek de günahtır. Allahu Teala, burada et yemeyi farz kılmıyor. İnsanların haram ve helal sınırını çizemeyeceklerini, bu hakkın Allah'a ait olduğunu bilmelerini isti-

yor. O, neleri temiz ve helal kabul etmişse öylece kabul etmek, neleri de pis ve haram olarak tesbit etmişse onları da öylece kabul etmek gerekir. Aksi halde günah işlenmiş olur.

وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ **(120)**

"Günahın açığını da gizlisini de bırakın. Günah işleyenler, kazandıkları ile cezalandırılacaklardır." (ayet:120)

Üzerine Allah'ın ismi anılmadan kesilmiş hayvanları yemeyin. Çünkü bu fasıklıktır. Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlar putlar adına kesilirlerdi. Bu sebeple helal olan et yalnızca Allah adına kesilenlerdir. Allah'ın adı anılarak, Allah'tan başka bir makam için kurban edilenlerin de yenilmesi haramdır. Yoldan çıkmadır. Şeytanlar, dostlarına müslümanların ayaklarını kaydırmak için direktif verirler. Allah'tan başkaları adına kesilen hayvanların etini yemeleri gerektiği konusunda tartışmalar yaptırıyorlar. Oysa, Allah'tan başkası adına hayvanların kesilmesi şirktir. Mü'min de böyle bir eti kabul etmekle şirki kabullenmiş olur ki, bu da büyük bir dalalettir.

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ **(121)**

"Üzerine Allah'ın adı anılmayanlardan yemeyin. Bu, fasıklıktır. Şeytanlar, dostlarına sizinle mücadele etmeleri için fısıldarlar. Onlara uyarsanız, siz de müşriklerden olursunuz." (ayet:121)

122-124: AYDINLIK VE KARANLIK İÇİNDEKİLER

İnsan ya aydınlıktadır; önünü aydınlatan bir ışık vardır. Ya da karanlıklar içindedir. Karanlıklar içindeki kimse ölü gibidir. Hayatı gayesiz ve anlamsızdır. Yer, içer, eğlenir, çalışır. Bütün felsefesi budur. Bu fasit daire içinde dönüp dolaşır. Allah'ın aydınlattığı bir yolda yürüyen insan ise gerçekten diridir. Çünkü geleceği görmekte ve kendini ona hazırlamaktadır. Yeryüzünde niçin yaşadığının farkındadır. Ne yapması gerektiğini bilir. Sonucu da kurtuluş olacaktır. Karanlıktakiler ise boş bir hayat yaşadıktan, körlük içinde yiyip, içip hayvanlardan farksız bir ömür tükettikten sonra, ateşin şiddetli acısı ile uyanacaklar, dirilecekler ve ölü olarak yaşadıkları hayatı ellerinden kaçırdıklarına bin

pişman olacaklardır. Umursamadıkları cehennem onları çepeçevre kuşatacaktır.

أَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **(122)**

"Ölü iken dirilttiğimiz, kendisine, insanlar arasında, vasıtasıyla yürüyeceği bir ışık verdiğimiz kimsenin durumu hiç içinden çıkamayacağı karanlıklardaki kimse gibi midir? Şu kadar ki kafirlere yaptıkları işler güzel görünüyor." (ayet:122)

Karanlıklar içindeki kimselere yaptıkları işler şeytan tarafından güzel gösterilir. (ayet: 43, 137) Böylece, Allah onları suçlular sınıfına dahil eder. Bu kimseler, genelde her ülkenin yönetici ve ileri gelen seçkin kimseleridir. Bunlar, şımarık, kendini beğenmiş, büyüklük taslayan, hileler kuran, insanların haksız yere mallarını yiyen, ahiret hesabını hiç düşünmeyen, mal ve güçleriyle iftihar eden, azgın kimselerdir. Müminler ise Rabbın ayetlerine uyarak aydınlığı seçen kimselerdir. (Hud:23-24)

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلاَّ بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ **(123)** وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَى مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ **(124)**

"Keza, her memleketin suçlularını, orada hile düzmeleri için iş başına geçirdik. Yalnız kendilerine hile yaparlar da farkında olmazlar.

Onlara bir ayet geldiği zaman; "Allah'ın resûllerine verilen, bize de verilmedikçe iman etmeyeceğiz." derler. Allah, kime peygamberlik vereceğini daha iyi bilir. Suç işleyenlere Allah katından bir aşağılanma ve hile yapmalarına karşılık şiddetli bir azap erişecektir. (ayet: 123-124)

Allah kimi dilerse onu seçip, kendisine elçi yapar. Kullara ise Rabbin taksimine boyun eğip itaat etmek düşer. Nitekim Allah, kimi hangi sebeplerle seçtiğini bilir. Büyüklük taslayarak aydınlıktan kaçmak şeytanın yoluna tabi olmaktan başka bir şey değildir. Şeytan da böyle yapmamış mıydı? Onun yolunu izleyerek, Rabbin gönderdiklerine tabi

olmayanlar elbette zillete ve şiddetli bir azaba layıktırlar. Allah'ın arzında, Allah'ın verdikleri ile Allah'a karşı gelmek, nankörlüklerin en aşağılık göstergesinden başka nedir?

125-131: AÇILAN KAPILAR

Allah, yol gösterilmeye layık olanla; sapıklığı hak edenleri en iyi bilendir. Hidayetin ve dalaletin sebepleri vardır.[1] Hidayete yönelenlere Allah hidayet verir. Dalaleti tercih edenleri de dalalette bırakır. Hidayete yönelen ve hidayeti isteyenlere Allah kolaylık verir. Dalaleti kucaklayanlar ise sanki bir basınç altındaymış gibi hidayete karşı sıkıntı ve güçlük hissederler. Onlar için hidayet bulutların üstünde, ulaşılmaz bir hayaldir. Çünkü onlar şeytana tabi olmuşlar ve işledikleri pisliklerin altında ezilmişlerdir. Akıllarını yitirmişler. Duyuları körelmiş, basiretleri kaybolmuştur. Azgın hevesleri onları çıldırtmış, kör ve sağır etmiştir. Onlar, ahiret korkusunu hissetmezler. Bunun için de iman etmezler.

فَمَنْ يُرِدْ اللَّهُ أَنْ يَهدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلاَمِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ **(125)** وَهَذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ **(126)**

"Allah kimi doğru yola eriştirmek isterse, onun gönlünü İslam'a açar. Kimi de dalalette bırakmak isterse, zorla göğe çıkıyormuş gibi onun göğsünü daraltır. Allah, iman etmeyenlere işte böyle rüsvaylık verir.

İşte bu, Rabbinin dosdoğru yoludur. Ayetleri, öğüt alan bir toplum için ayrıntılı olarak açıklamışızdır." (ayet:125-126)

Allah, ayetlerini aklını kullanan insanlar için açıklamaktadır. Aklını kullanmayan, düşünmeyen, öğüt almayan toplum ise o ayetleri hiç işitmez bile. Allah aklını kullanan, öğüt alan, ayetlere uyan mü'min kulları için cennet vaad etmektedir:

لَهُمْ دَارُ السَّلاَمِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ **(127)**

[1] Bkz. A'raf: 30, Şems: 9-10, Naziat: 37-41.

"Onlar için, Rab'leri katında selamet yurdu vardır. Yaptıklarından dolayı Allah, onların yardımcısıdır." (ayet:127)

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا يَامَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ أَوْلِيَاؤُهُمْ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَّلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا اِلاَّ مَا شَاءَ اللَّهُ اِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ (128)

"Allah, bütün insan ve cin topluluklarını hesap günü bir araya toplayacaktır. Cin toplumuna:

-Ey cin topluluğu, insanların çoğunu yoldan çıkardınız! der. Onların dostları olan insanlar ise: "Rabbimiz, birbirimizden istifade ettik ve bizim için belirlediğin sonuca ulaştık, derler. "Cehennem, Allah'ın dilemesi dışında sizin ebedi kalacağınız mekanınızdır." der. Şüphesiz, Rabbin hakimdir, bilendir. " (ayet: 128)

Her şeyin mutlak sahibi kimseye hesap vermek zorunda olmayan, herkesin ise kendisine hesap verdiği yüce Allah, cehennemlikler hakkında ebedi olarak azabı takdir ediyor. Bunun süresi yoktur, daimidir. Bu süresizlik yalnızca Allah'ın dilemesine bağlıdır. O, dilediğini dilediği zaman, dilediği gibi yapar.[2]

وَكَذَلِكَ نُوَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (129)

"Allah, zulmeden kimseleri birbirinin dostu kılmıştır. Cehennemde birlikte yanacaklardır. Cinler ile onların azdırıp zulme yönelttikleri insanlar, işledikleri günah sebebiyle aynı akibete uğrayacaklardır. (ayet: 129)

Rabbimiz, hesap günündeki cin ve insan toplumlarına hitap etmeye şu sözlerle devam ediyor:

يَامَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ (130)

[2] Bkz. Hud: 107-108.

"Ey cin ve insan topluluğu, içinizden size ayetlerimi anlatan ve sizi bu gününüze kavuşmakla uyaran elçiler gelmedi mi? "Kendi hakkımızda şahidiz," diyecekler. Dünya hayatı onları aldattı da kafir olduklarına kendi aleyhlerine şahitlik ettiler." (ayet: 130)

İşte, Allah'ın adil hüküm vermesini, insanın kendi aleyhinde şahitlik etmesini bu toplumda net olarak görüyoruz.

ذَٰلِكَ أَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ (131)

"Bu, halkı habersizken, Allah'ın haksız yere ülkeleri helak etmemesinden dolayıdır." (ayet: 131)

Allah, zulmetmez, fakat, zulmedenleri de cezasız bırakmaz. Bu, sebeple toplumlara önce uyarıcı, elçiler gönderir. O elçiler, insanlara Allah'ın ayetlerini okurlar, ahiret gününü hatırlatarak insanları uyarırlar.

Sonuç ise Allah'a aittir. Allah inanan ve yolunda yürüyen toplumları kurtuluşa; inkar edenleri ise acı bir sona ulaştırır.

132-135: SONUÇ KİMİNDİR?

وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ (132)

"Her insan dünyada yaptığı işlerin karşılığını ahirette görecektir. Herkesin yaptığına göre bir derecesi vardır. İyilik yapanlar da, kötülük yapanlar da derece derecedir. Çünkü Allah adildir. Herkesin yaptığını görmektedir. (ayet: 132)

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ (133) إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ (134)

"Rabbin ihtiyaçsızdır, Rahmet sahibidir. Dilerse sizi ortadan kaldırır ve sizi başka bir kavmin soyundan getirdiği gibi, sizin yerinize de arkanızdan dilediğini getirir.

Size yapılan vaat mutlaka gerçekleşecek ve siz onu engelleyemeyeceksiniz." (ayet: 133-134)

Bu dünyanın bir sonu vardır. Siz, bu dünyada ilelebet yaşamayacaksınız. Size vaat edilen hesap gününün gelmesini durduramayacaksınız, ondan kaçamayacaksınız. O gün mutlaka gerçekleşecektir. O zaman kimin yaptıklarının doğru; kimin de yanlış olduğu ortaya çıkacaktır. Zalimler, günahkarlar cezalandırılacak, muttakiler (Allah'tan korkanlar ve o güne hazırlık yapanlar) mükafaatlandırılacaktır. Allah, Resulüne şöyle emrediyor:

قُلْ يَاقَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ اِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ اِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ **(135)**

"De ki: "Ey kavmim, yapabileceğinizi yapın. Ben de (görevimi) yapacağım. Dünya ve ahiret mükafatının kimin olduğunu öğreneceksiniz." Gerçek şu ki: Zalimler asla kurtuluşa eremez." (ayet: 135)

Elbette güzel sonuç, mü'min ve muttakilerin olacaktır. Bu dünyada da ahirette de onlar kazanacaktır. Ama zalimler, zalimler asla kurtuluşa eremezler.

136-140: MÜŞRİKLERİN DİNİ

Allah'ın dinine tabi olmayan müşrikler, Allah adına dinler uydururlar. İşte onlardan biri de Resulün içinde yaşadığı Mekke müşrikleridir. Bakın bunlar nasıl bir din uydurmuşlar:

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلاَ يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ **(136)**

"Allah'ın yarattığı ekin ve hayvandan Allah'a bir hisse ayırıyorlar, akıllarınca "Bu, Allah'ındır, bu da ortak (koştuk)larımızındır." diyorlar. Ortakları için ayırdıkları Allah'a verilmez; ama Allah için ayırdıkları ise ortak (koştuk)larına verilirdi. Ne kötü hüküm veriyorlar!" (ayet: 136)

Böyle cahilce bir hüküm, Allah'ı hakkıyla takdir edemeyen, heva ve heveslerine yenik düşmüş müşriklerin safsatasından başka bir şey olamaz. Önce, Allah'a ve ortak koştukları varlıklara birer hisse ayırıyorlar sonra da "Allah'ın ihtiyacı yoktur" diyerek Allah'a ayırdıkları hisseyi de ortak koştuklarının payına katıyorlar. Oysa her şey bütünü ile Allah'ındır. O'nun mülkünde O'nun nimetlerini başkalarına tahsis edi-

yorlar, üstelik Allah'ın kendisine ayırdıkları hisseyi bile utanmadan, Allah'ın ihtiyacı yok bahanesiyle putlara, ortak koştukları ilahlarına sunuyorlar.

Elbette Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Zaten onların hepsi Allah'ın var ettiği şeylerdir. Fakat, burada şeytani mantık, insanları ters köşeye yatırıyor. Allah'a şirk koşma gafletinin yanında, Allah'tan başka ilah olarak tanıdıklarını, Allah'ın üzerinde bir mevkiye çıkarıyorlar. Bu yanlış ve sapık inanç günümüzde de sürüyor. Dünyada yaptıkları işleri dini ve dünyevi diyerek ikiye ayıran müşrikler; din işi dedikleri ibadetleri dünyevi güçlere bağlıyorlar da dünya işi dedikleri konularda Allah'a söz hakkı ve yetki tanımıyorlar. Oysa din de dünya da Allah'ın buyrukları doğrultusunda şekillenmeli ve dünya Allah'ın adalet hükümleri ile ayakta durmalı değil midir? O zaman dünya bozulmaktan, yıkılmaktan, yok edilmekten, kula kulluğun yaşanmasından kurtulmaz mı?

Cahil insanların farkında olmadan kulluk ettiği ilahları, Allah'a şirk koştukları ortakları, onların, şaşkın şaşkın cehennem yolunda ilerlemeleri için çok kötü işleri, utanç duyulacak alçaklıkları güzel gösterirler. Onları pişman olacakları, helak olacakları bir yola sürerler. Dinlerini karma karışık ve çelişkilerle dolu bir hale getirirler.

وَكَذَٰلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ **(137)**

"İşte böyle, onların (taptıkları) ortakları, müşriklerin bir çoğuna kendi evlatlarını öldürmeyi güzel gösterdi. Onları helake sürüklemek ve dinlerini karma karışık etmek için. Eğer Allah dileseydi bunu yapmazlardı. Öyleyse onları, uydurdukları ile başbaşa bırak!" (ayet:137)

Onlar, bu tür kuralları koyarken her hangi bir bilgiye, ilme dayanmazlar. Dayandıkları yalnızca kuruntu, vehim ve zanlardır.

وَقَالُوا هَٰذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ بِزَعْمِهِمْ وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ **(138)**

"Zanlarınca: "Bu hayvanlar ve ekinler yasaktır. Dilediğimizden başkası bunlardan yiyemez; (bunlar ise) sırtlarına yük vurmak haram olan

hayvanlardır," derler. Allah'a iftira ederek, hayvanları (keserken) O'nun adını anmazlar.

Allah, onları uydurdukları şeyler sebebiyle cezalandıracaktır." (ayet: 138)

Koydukları bu kurallar çok cahilcedir. Allah adına uydurmalardır. Açıkça Allah'a yapılmış iftiralardır. Bu sebeple, Allah onları, kendi adını kullanarak insanları yoldan çıkardıkları için cezalandıracaktır.

وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَى أَزْوَاجِنَا وَإِنْ يَكُنْ مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ (139)

"Bu hayvanların karınlarındakiler sadece erkeklerimiz içindir. Karılarımıza haramdır, ama eğer ölü (doğar) ise hepsi ona ortaktır." derler. (Allah), onlara vasfettiklerinin cezasını verecektir. Çünkü O, hakimdir, alimdir." (ayet: 139)

İşlerine geldiği zaman, kendilerine ayırdıkları şeyleri işe yaramaz olunca kadınlarına da lütfediyorlar. Kurnazca bir bölüşüm. Allah'ın razı olmadığı çirkin bir iş. Dolayısıyla Allah, bunları cezalandıracaktır.

Bir başka sapıklıkları da çocuklarını öldürmeleri, vahşet ve cehaletin birleştiği yerde akıl ve bilgi yok demektir. Böylesine iğrenç bir suçu işlerken bile, namusu ve şerefi korumaktan bahsediyorlar ya da fakirlik ve aç kalma korkusu onları bu çirkin davranışa yöneltiyor. Oysa, rızkı veren Allah'tır. Onları akıllı bir şekilde değerlendirince insanlara yeter de artar bile.

Günümüzde dünya nüfusunun bir kaç katını çok rahat bir şekilde besleyecek kaynak ve imkanların olmasına rağmen, Afrikalı insanlar açlıktan ölüyorsa, bunun sebebini insanların cahilliklerinde ve Allah'ın emrine başkaldırmalarında aramak lazım. Sömürgeciler Allah'ın emirlerine başkaldırarak israf ve zulüm ile dolu bir hayat yaşarken sömürülen insanlar da Allah'ın emrine başkaldırarak, sömürgecilere boyun eğiyorlar. Gasbedilen haklarını alma mücadelesi vermiyorlar. Allah'a teslim olmaları gerekirken kendilerini sömürenlere teslim oluyorlar.

Çoğu zaman dünya zalim ve gasıpların egemenliği ve zorbalığı altında yaşamaya mahkum edilir ve bütün kapıların onlara açılır, kaynaklar onların emrine tahsis edilir. Allah'ın bize lütfettiklerini biz götürüp zalim ve soygunculara peşkeş çekiyorsak herhalde suç, Allah'ın değil bizimdir. Dolayısıyla, Allah'ın bize verdiği nimetleri biz kendimize haram sayarak hüsranı, aşağılanmayı ve geri kalmışlığı hak ediyoruz.

Bunun sebebi de doğru yolda, Allah'ın istediği yolda yürümüyor olmamızdır.

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلاَدَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ (140)

"Beyinsizlikleri yüzünden, cahilce çocuklarını öldürenler ve Allah'ın kendilerine verdiği rızkı, Allah'a iftira ederek haram sayanlar, mutlaka hüsrana uğramışlardır. Onlar sapmışlardır, zaten doğru yolda değillerdi." (ayet:140)

141-142: ALLAH'IN RIZKI

Rızık: Yiyecek, giyecek ve faydalanılacak her şey, bağış. Bütün bunları veren Allah'tır. Bütün rızık Allah'tandır. Bu sebeple rızkın nasıl, nerede ve ne şekilde harcanacağını, kullanılacağını da O belirler. İnsanların, Allah'ın rızkı konusunda hüküm koymaya kalkışmaları haksızlıktır. Allah'ı tanımamazlık ve hakim olarak kabul etmemektir.

Rızkı bölüştüren, haram ve helal sınırını belirleyen Allah'tır. Kulların böyle bir işe cüret etmesi, Allah'ın bölüştürdüğünü ve sınırını göz ardı etmesi, kendisini ilah ve rab zannetmesinden kaynaklanır. Azgınlığının bir sonucudur. Bu yüzden Allah'ın rızık konusundaki açıklamalarına kulak vermek ve bizden istediği davranışı göstermek zorundayız:

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلاَ تُسْرِفُوا إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (141)

"Çardaklı ve çardaksız bağları, meyveleri çeşitli hurma ve ekinleri birbirine benzeyen ve benzemeyen zeytin ve narları meydana getiren O'dur. Meyve verdikleri zaman onların meyvelerinden yiyin. Hasat gününde de hakkını verin. İsraf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez." (ayet:141)

Rabbimizin bize lütfettiği bu ürünler karşısında O'na teşekkür maksadıyla bir kısmını infak etmemiz gerekir. Bulamayan veya ihtiyacı

olan kimselere Allah'ın bize bağışladığından vermeliyiz ki Allah'ın sevgisini kazanalım. Ama asla israf etmemeliyiz, çürütmemeliyiz, uygunsuz yerlerde kullanmamalıyız. Alkollü içki yapımında kullanmamalıyız. Allah israf eden, uygunsuz yerde kullanan kimseleri sevmez.

Allah'ın bize rızık olarak verdiği tarımsal ürünlerin yanında hayvansal ürünler de vardır.

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ اللَّهُ وَلاَ تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ **(142)**

"Hayvanlardan ise yük taşıyan ve elbise/yatak olanlar vardır. Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden yiyin. Fakat, şeytanın izinden gitmeyin. Çünkü O sizin apaçık düşmanınızdır." (ayet:142)

Yününden, tüyünden istifade ederek, yatak, yorgan yaparız.

Allah hayvanları bizim emrimize ve istifademize sunmuş ama şeytan da bize türlü tuzaklar kurmuştur…

143-146: KİM HARAM KILAR?

Allah, hayvanları da insanlara rızık olarak lütfetmiştir. Onların bir kısmının sırtında yük taşınır. Savaş, ticaret ve ulaştırma vasıtası olarak kullanılır. Yünlerinden yatak ve elbise yapılan hayvanlar vardır. Derileri de çeşitli işlerde kullanılırlar. Etinden, sütünden ve tüm unsurlarından istifade edilen hayvanları da Rabbimiz bizlere bağışlamıştır.

Öyleyse bunları, Rabbimizin açıkladığı gibi kullanmalı şeytanî yollarda kullanmamalıyız. Şeytanın izinden gitmemeliyiz. Şeytan bize Allah'ın koyduğu kanunları değil uydurma ve beşeri kanunları uygulatmak ister. Çünkü o bizim açık bir düşmanımızdır. İlme ve delile dayanmadan, hayvanların bir kısmını helal bir kısmını haram eder. Cahil ve gafil kimseleri peşine takarak sürükler, cehenneme doğru. Şeytanın haksız ve asılsız kurallarının geçersiz olduğunu şu ayetlerle, Resulü'ne, insanlara açıklaması için bildiriyor:

ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ مِنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْمَعْزِ اثْنَيْنِ قُلْ
أَالذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنْثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ
الْأُنْثَيَيْنِ نَبِّئُونِي بِعِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ **(143)**

"Sekiz tür koyundan iki ve keçiden iki tane.. De ki:

-(Allah) iki erkeği mi, yoksa iki dişiyi mi; ya da bu iki dişinin rahimlerindekini mi haram kıldı? Doğru iseniz bana ilme dayanarak haber verin." (ayet:143)

Bunların haram olduğuna dair bir deliliniz yoktur. Çünkü bunları Allah, haram kılmamıştır. Bunlar şeytanın ve sizin atalarınızın uydurduğu şeylerdir.

وَمِنَ الْإِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ قُلْ أَالذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمْ
الْأُنْثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ
إِذْ وَصَّاكُمُ اللَّهُ بِهَذَا فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ
(144)

"Deveden iki ve sığırdan da iki tane. De ki:

-İki Erkeği mi, yoksa iki dişiyi mi; ya da bu iki dişinin rahimlerindekini mi haram kıldı?

Yoksa siz, Allah bunları size tavsiye ederken şahit mi oldunuz? İlme dayanmadığı halde, sırf insanları saptırmak için Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kimdir? Allah, zalim toplumu doğru yola çıkarmaz." (ayet:144)

İlme dayanmadığı halde sadece insanları saptırmak maksadıyla, Allah hakkında yalan uyduran şeytan ve dostlarından daha aşağılık ve sapık hiç kimse olamaz. Allah'ın söylemediği bir sözü, "Allah söyledi" demek, Allah'ın gazap ettiği büyük günahlardandır. Allah'a karşı yapılmış bir iftiradır. Allah'ın söyledikleri sözler ise vahiydir. Bu da Resuller vasıtasıyla insanlara duyurulur.

Allah'ın kitabında yazmayan bir sözü 'Allah bana şöyle buyurdu, ilham etti" gibi sözler batıldır. Bunu söyleyen kimse kendisini peygamber konumunda görmüş olur. Yalancı peygamberdir. Şeytanın peygamberidir, Allah'ın değil. Allah, kendi peygamberine, gerçek resûle şunları ilan etmesini emrediyor:

قُلْ لاَ أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ
اِلاَّ أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُ
رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ
وَلاَ عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ **(145)**

"De ki:

-Bana vahyolunanlar arasında; ölü, akıtılmış kan, domuz eti -ki pistir- ve Allah'tan başkası adına, O'na isyan olarak kesilen hayvandan başkasını yemenin haram olduğuna dair bir şey bulamıyorum. Bununla birlikte, kim darda kalırsa, isyan niyeti taşımaksızın ve başkasının payına el uzatmadan (bunlardan yiyebilir.) Şüphesiz Rabbin, bağışlayandır, merhamet edendir." (ayet:145)

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ
وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا اِلاَّ مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا
أَوِ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ وَاِنَّا
لَصَادِقُونَ **(146)**

"Yahudilere, azgınlıkları sebebiyle bütün tırnaklı hayvanları haram kılmıştık. Sığır ve koyunun da iç yağlarını, sırtlarında ve bağırsaklarında bulunan ve kemiğe karışanların dışında haram etmiştik. Böylece, azgınlıkları sebebiyle onları cezalandırdık. Biz, elbette doğru söyleyenleriz. " (ayet:146)

Bu haram kılınan şeyler açıklanarak insanların Allah'ın indirdikleri konusunda hataya düşmeleri önleniyor. Fakat, Kur'an'da haram olarak belirtilmeyen bu gibi ayrıcalıklarının Yahudilere azgınlıkları yüzünden bir ceza olarak takdir edildiği bildiriliyor. İbni Abbas'tan gelen rivayette, "tırnaklı" tabiri ile deve ve deve kuşu gibi hayvanların kastedildiği; kaz, ördek gibi hayvanların kastedilmediği bildiriliyor.[3]

Vahşi hayvanların, pis ve tıbben yenilmesi zararlı olan hayvanların haramlığı ise hem Yahudiler; hem de tüm insanlar için geçerlidir. Vahşi hayvanların değil kendileri, parçaladığı eti helal olan hayvanlar bile yenilmez.[4]

---

[3] El- Bahru'l-Muhit: 4/243.
[4] Bkz. Maide:3, A'raf: 157.

147-151: MÜŞRİKLER NİÇİN HARAM KILIYORMUŞ?

فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ وَلاَ يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ **(147)**

"Seni yalanlarlarsa:

-Rabbiniz, geniş rahmet sahibidir; O'nun azabı ise günahkar toplumdan geri çevrilemez, de!" (ayet: 147)

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلاَ آبَاؤُنَا وَلاَ حَرَّمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلاَّ الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ اِلاَّ تَخْرُصُونَ **(148)**

"Müşrikler:

-Allah dileseydi babalarımız ve biz şirk koşmaz ve hiç bir şeyi de haram kılmazdık, diyecekler. Onlardan öncekiler de bizim acı azabımızı tadana kadar yalanlamışlardı. De ki:

-Bize çıkarabileceğiniz bir deliliniz var mı? Siz, sadece zanna uyuyorsunuz ve sadece uyduruyorsunuz." (ayet: 148)

Allah'ın Resulü Hz. Muhammed'in (s.a.v.) getirdiği ilahi mesajları kabul etmeyen kimseler, yaptıkları haram işler ve şirk günahının sebebini Allah'a bağlıyorlardı. "Allah dileseydi atalarımız da biz de şirk koşmaz ve hiçbir şeyi de haram kılmazdık." diyorlar. Güya onlara şirk koşturan Allah imiş, Allah dilediği için bazı şeyleri haram kılıyorlarmış. Allah'ın onlara verdiği cevap ise şudur:

"Onlardan öncekiler de, bizim acı azabımızı tadana kadar yalanlamışlardı. Onlara de ki: "Bize çıkarabileceğiniz bir deliliniz var mı? Siz, sadece zanna uyuyorsunuz ve sadece uyduruyorsunuz!"

Şu da bir gerçektir ki Allah, geniş rahmet sahibidir. O hiç kimsenin şirk koşmasını, yoldan çıkarak cehennemlik olmasını istemez. Fakat, yolundan sapan uydurmaları ve vehimleri ile yaşayan günahkar toplumdan ise "O'nun azabı geri çevrilemez."

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ **(149)**

Uydurma, kuruntu, vehim ve zanlardan oluşan müşrik kafa yapısına sahip kimseler "Kesin delilin Allah'a ait olduğunu"(ayet:149) bilmezler. Bunun için Allah'tan geldiğine aklı başında hiç kimsenin inanmayacağı kültlerini, batıl inançlarını yaşayıp giderler.

قُلْ هَلُمَّ شُهَدَاءَكُمُ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَذَا فَإِنْ شَهِدُوا فَلاَ تَشْهَدْ مَعَهُمْ وَلاَ تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ **(150)**

"De ki: "Haydi Allah, şunu haram kıldı diye şehadet edecek şahitlerinizi getirin." Eğer şahitlik ederlerse, sakın onlara inanma. Ayetlerimizi yalanlayıp, ahirete iman etmeyen ve Rab'lerine başkalarını denk tutanların hevesine uyma. "(ayet: 150)

Onların uydurmalarına, yine ancak kendileri inanır ve yalnız kendileri yalan yere şahitlik eder. Ayetleri yalanlayan ahireti tanımayan ve Allah'a başka varlıkları denk tutan heveslerinin kulu olmuş bu sahtekarlarla beraber, şahitlik yapma, onları tastik etme, onlara inanma. Çünkü bu çok saçma ve akıl dışı bir davranıştır.

Onlara, Rabbinden gelen gerçekleri açıkla, ayetleri oku:

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلاَّ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلاَ تَقْتُلُوا أَوْلاَدَكُمْ مِنْ إِمْلاَقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلاَ تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلاَ تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ **(151)**

"De ki: Gelin size Rabbinizin neyi haram kıldığını okuyayım. O'na hiç bir şeyi ortak koşmayın. Anaya babaya iyilik edin. Yoksulluk yüzünden çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de, onları da biz rızıklandırırız. Fuhşiyatın açığına da gizlisine de yaklaşmayın. Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. İşte Allah, size, düşünesiniz diye bunları tavsiye etti." (ayet:151)

İşte Rabbiniz bunları haram kıldı:

1. Kendisine herhangi bir şeyi şirk koşmayı,

2. Anaya babaya saygısızlık etmeyi,

3. Yoksulluk korkusuyla çocuklarını ana karnında veya doğduktan sonra öldürmeyi,

4. Gizli ve açık her türlü fuhşuyatı,

5. Haksız yere bir kimseyi öldürmeyi Allah haram kılmıştır. Allah'ın bu haramları sadece bir kısım kimselere yönelik değil; tüm insanlığa yöneliklir.

Allah'ın bu yasaları yeryüzünün düzeni ve huzuru için zaruridir.

152-157: DOSDOĞRU YOLA UYUN!

İşte bunlar Rabbin sizden istediği şeylerdir. Allah bunları dilemektedir. 'Allah diledi" diyerek uydurmalarda bulunmanızı, uydurmalara kanmanızı şeytan dilemektedir. Allah, sizin yapa geldiğiniz şirkten kurtulmanızı, ihtiyar oldukları ve güçten düştükleri için itip kakmaya başladığınız ana babanıza iyilik etmenizi, yoksul düşeriz korkusuyla çocuklarınızı öldürmemenizi ve gizli olsun açık olsun her türlü fuhşiyattan, ahlak dışı kötülüklerden kaçmanızı ve haksız yere kan dökmemenizi istemektedir.

Dinleyin, Rabbimiz sizden başka nelere dikkat etmenizi diliyor, neleri yapmanızı, neleri de terketmenizi istiyor?

وَلاَ تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ اِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لاَ نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلاَّ وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ **(152)**

"Yetimin malına da rüşt çağına ulaşıncaya kadar, en güzel tarzın dışında yaklaşmayın. Ölçüyü ve tartıyı doğru yapın! Bir kimseyi ancak gücünün yettiği kadar mükellef tutarız. Konuştuğunuz zaman, akraba bile olsa adaletli olun. Allah'a verdiğiniz sözü de yerine getirin. İşte bunları, düşünesiniz diye size tavsiye etti." (ayet: 152)

Bunları yaparsanız doğru yolu bulmuş olursunuz. Aksi halde perişan olursunuz.

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلاَ تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ **(153)**

"İşte bu, benim dosdoğru yolumdur. O'na uyun. Başka yollara uymayın ki, sonra sizi O'nun yolundan ayırır. Sakınmanız için işte size böyle tavsiye etti." (ayet: 153)

Rabbinizin yoluna uyun, sizi O'nun yolundan ayıracak başka yollara uymayın. Rabbinizin yolunun dışındaki bütün yollar cehenneme çıkar. Rabbin yolu her devirde peygamberler vasıtasıyla insanlara gösterilmiş, insanların buna uyması hatırlatılmıştır.[5] Hz. Musa da İsrailoğullarının içinden bir resul olarak seçilmiş ve O'na da Rabbin yolunu öğreten bir kitap indirilmiştir.

ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلاً لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ **(154)**

"Yine, Musa'ya da, iyi uygulayanlara (nimetlerimizi) tamamlamak, her şeyi ayrı ayrı açıklamak ve bir rehber, rahmet olmak üzere o kitabı verdik ki Rab'lerine kavuşacaklarına inansınlar." (ayet: 154)

Tevrat nasıl Allah tarafından insanlık için bir rehber ve rahmet olarak indirildi ise, Kur'an da son kitap ve evrensel boyutta rehber olarak indirilmiştir.

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ **(155)**

"Bu da, indirdiğimiz mübarek bir kitabtır. Öyleyse O'na uyun. Ve sakının ki rahmet olunasınız." (ayet:155)

Allah'ın kitabına karşı uygunsuz hareket etmekten kaçının, O'na sıkı sıkıya bağlanın. Allah'tan korkun ki Allah'ın rahmeti size ulaşsın.

أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ **(156)** أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَى مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ

[5] Bkz. Bakara: 38-39.

عَنْهَا سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ **(157)**

"Bizden önce kitap yalnız iki topluluğa indirildi. Biz ise onlar gibi okuyup anlamasını bilmiyoruz." dersiniz diye; veya "kitap, bize indirilmiş olsaydı onlardan daha doğru yolda olurduk" dersiniz diye size rabbinizden açık bir belge, rehber ve rahmet gelmiştir. Artık, Allah'ın ayetlerini yalanlayan ve onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir? Ayetlerimizden yüz çevirenleri, yüz çevirdiklerinden dolayı kötü azabla cezalandıracağız." (ayet: 156-157)

Yakıcı, mahvedici, helak edici bir azabla cezalandıracağız. Böyle kötü bir akibete uğramak istemiyorsanız. Allah'ın ayetlerinden yüz çevirmeyin. Umursamazlık etmeyin! Bütün benliğinizle O'na dönün, O'nu dinleyin. O'na uyun!

158-160: DİNİ PARÇALAYANLAR

Din; Allah'ın dini ise parçalanamaz, bölünemez. Çünkü O'nu koyan Allah'tır. Allah'ın koyduğu dini parçalamak, bölmek, Allah'a başkaldırmaktır. Beşeri kanunlarda bile rejimler kendi kanunlarının tamamını uygulamak isterler. Kendi elleriyle yaptıkları kanunların ihlal edilmesini, anayasalarının bir parçasının uygulanmamasını kabul edemezler. Çünkü bu; otoritelerinin yok olması, rejimlerinin yıkılması anlamını taşır.

Allah, bütün otorite ve yetkiyi tamamiyle kendinde toplamıştır. Herşeyin yaratıcısı ve yaşatıcısı olarak bu O'nun hakkıdır. O, her şeyin hakimidir. Bütün hüküm ve kanun koyma yetkisi O'na aittir. Kim, O'nun bu otoritesini ve hakimiyetini tanımazsa; o Allah'ı tanımamış olur. Rabbe karşı başkaldırıp O'nun dinini tamamen veya kısmen çiğneyenler, O'nun dinini bölüp, bir kısmını sahiplenen, bir kısmını reddeden kimseler bu hareketlerinden vazgeçmek için acaba ne bekliyorlar?

Neyi bekliyorlar?

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلاَّ أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلاَئِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لاَ يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتَظِرُوا إِنَّا مُنْتَظِرُونَ **(158)**

"Onlar, illa da kendilerine meleklerin gelmesini ya da Rabuinin gelmesini veya Rabbinin bazı mucizelerinin gelmesini mi bekliyorlar? Rabbinin bazı mucizeleri geldiği gün, daha önceden iman etmemiş ya da imanıyla bir iyilik kazanmamış kimseye imanı fayda sağlamayacaktır. De ki:

-Bekleyin, biz de bekliyoruz!" (ayet: 158)

Bu bekleyiş, hesap gününde hakk olanın belli olmasıyla sona erecektir. Ya da Allah'ın azabına müstehak olanların helak edilmesiyle neticelenecektir.

اِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ
اِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ **(159)**

"Dinlerini parça parça edip, gruplara ayrılanlar ile senin bir ilgin yoktur. Onların işi Allah'a kalmıştır. İleride onlara ne yaptıklarını bildirecektir." (ayet: 159)

Allah'ın dinini parçalayan heveslerine uygun olanları sahiplenip, uymayanları görmeyen gruplarla senin bir işin yoktur. Çünkü onların işi Allah'a kalmıştır. Onlar, ihtilaflar içerisinde, çekişmelerle kendilerini boş yere meşgul ederler. Oyalanırlar, şeytan onları şaşırtmış ve Allah'ın kemale ermiş dininden bazı konularda uzaklaştırmıştır. Onlar, artık çözümü Allah'ın kitabında, dininde değil; başka yerlerde ararlar. Şeytanın kendilerine ilham ettiği yerlerde bulmaya çalışırlar. Öyleyse bu tür kimseleri bırak, Allah, onların ne yaptıklarını ileride kendilerine bildirecektir. Bugün onlar, şeytanın hayal denizinde ne yaptıklarının farkında olmadan yüzmektedirler.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلاَ
يُجْزَى اِلاَّ مِثْلَهَا وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ **(160)**

"Kim, bir iyilik yaparsa ona on katı verilir; bir kötülük yapan ise, yalnız onun karşılığı ile cezalandırılır ve onlar bir haksızlığa uğratılmazlar." (ayet: 160)

Allah adildir, merhametlidir. Adildir. Suçluya ancak suçu kadar ceza verir. Merhametlidir. İyilik yapanlara kat kat fazla mükafaat verir. Üstelik kötülük yapıp da pişman olan ve gerçek bir dönüş yapıp, arınan kimseleri bağışlar, cezalarını affeder.

161-165: HER ŞEY YALNIZ ALLAH İÇİN

Sûrenin son bölümü; surenin özü bu ayetlerde vurgulanmaktadır. Surenin en can alıcı noktası da bu ayetlerdir. İman ile şirkin ayrılış noktası burasıdır. Bütün bir süre boyunca uyarılan müşriklere son uyarışlar ve hakka davet bu ayetlerle kemale ermekte ve gerçek iman ile sahteleri günyüzüne çıkmaktadır. Herşey net ve berrak bir şekilde karşımızda durmaktadır. Önce yolun tanımını emreden ayet ile konuya giriş yapılıyor:

قُلْ إِنَّنِي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (161)

"De ki: "Beni, Rabbim, dosdoğru yola, gerçek ve daimi olan bir dine, müşriklerden olmayan İbrahim'in Hanif yoluna iletti." (ayet: 161)

Yol, İbrahim'in yoludur. O yol, hanif bir yoldur. Dosdoğru yoldur. Allah'ın gösterdiği yoldur. Şirkin bulaşmadığı bir yoldur. Her şeyin tümü ile Allah'a ait olduğu bir hayat anlayışının yoludur:

قُلْ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (162)

"De ki: "Benim namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm alemlerin Rabbi olan Allah içindir." (ayet: 162)

Neden her şey Allah içindir? Neden duam, namazım, bütün ibadetlerim ve hayatım, hatta ölümüm bile alemlerin Rabbi olan Allah içindir? Çünkü O, eşi, benzeri, ortağı bulunmayan tek ilahtır. Her şeyin yaratıcısı, yaşatıcısı ve bütün varlığın kendisine bağlı olduğu tek Rab'tir. Beni yaratan, yaşatan, öldüren ve yeniden diriltecek O olduğuna göre ben başka varlıklara nasıl bağlanabilirim, yönelebilirim? Nasıl kendimi onlara teslim edebilirim? Oysa onlar da kendilerini Allah'a teslim etmekle emrolunmamış mıdır? Onlar da benim gibi güçsüz, aciz ve fani değiller midir? Onlar da Allah'a muhtaç değiller midir? Elbette herkes ve her şey Allah'a muhtaçtır ve bütünüyle O'nun hükmü altındadır. Çünkü O'nun bir ortağı yoktur.

لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ (163)

"O'nun hiç bir ortağı yoktur. Sadece bununla emrolundum ve ben müslüman olanların ilkiyim." (ayet: 163)

Resulün söylemekle emrolunduğu bu gerçek bütün tartışmaları bir anda kesiyor ve durumun en net şekilde önemini açıklıyor. Kendi taptıkları sahte ilahları kabul etmeye zorladıkları resûlün böylesi yanlış ve

anlamsız bir yola giremeyeceği gün gibi açıktır. Zira Allah'tan başka ilah yoktur. Allah'tan başka Rab yoktur.

İki ayet önce, Nebi (a.s.)'ın İbrahim'in dininden olduğu ifade edilirken bu ayette "müslümanların ilki" olması emrolundu. Bu ilklik zaman içinde kronolojik bir sıralamadaki "ilk'lik değildir. "Evvela temel, sonra bina" sözünde olduğu gibi "Ben bu tanzimin temeli, müslümanların ilkiyim" anlamına gelen bir "ilk"liktir. Hem ilk mü'minlerin ilki değil de, "müslimlerin ilki" demekle de "şu toplumda "temel benim" anlamında bir ilklik. İsrailoğullarına yapılan şu ihtarda olduğu gibi "...inanın, O'nu inkar edenlerin ilki olmayın."[6] Yani Musa toplumunda Firavun'un küfre temel olması gibi, siz de son nebinin muhatapları içinde küfre temel olmayın.

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلاَ تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلاَّ عَلَيْهَا وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ **(164)**

"De ki: O, her şeyin Rabbi iken ben, Allah'tan başka bir rab mi arayacağım? Herkesin kazandığı yalnızca kendisine aittir. Hiç bir günahkar bir başkasının günahını taşımaz. Sonunda dönüşünüz ancak Rabbinizedir. Hakkında ayrılığa düştüğünüz şeyleri O, size haber verecektir." (ayet: 164)

Rab olan O'dur. Öyleyse O'ndan başka rab aramaya gerek yoktur. Siz, bütün benliğinizle yalnızca O'na bağlanın, başka veliler edinip onlara bağlanmayın. (A'raf: 3) Yoksa pişman olursunuz. Sizi kurtaracağını zannettiğiniz zatlar ancak kendi hesaplarını ödeyecektirler. Herkesin kazandığı yalnızca kendisine aittir. Hiç kimse bir başkasının günahını yüklenmeyecektir. Boş yere tartışmayınız. Allah'ın ayetlerine uyunuz. Allah, boş yere tartıştığınız konuları ahirette önünüze koyacak; iş işten geçtikten sonra gerçekleri görmüş olmanız size fayda vermeyecektir. Öyleyse kendinize gelin. Ve Rabbimizin ayetine kulak verin!

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلاَئِفَ الأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ **(165)**

[6] Bakara: 41

"Sizi yeryüzünün halifeleri kılan O'dur. Verdikleri ile denemek için kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılmıştır. Şüphesiz Rabbin, çabuk cezalandırandır. O, çok bağışlayıcı ve merhamet edicidir!" (ayet: 165)

Bu bir imtihan dünyasıdır. Siz, alemler içinde seçilmiş, en mükemmel şekilde yaratılmış ve yeryüzü size emanet edilmiştir. Emanete hiyanet etmeyin. Rabbinizin buyruklarına uyun ki dereceniz yükselsin. Unutmayın. Günahkar bir dünya hayatının sonu seri bir hesap ve süratli bir cehennem durağında iniştir. O uzak gibi gelse de çok yakındır. Ama, Allah, tevbe edenlere ve hallerini düzeltenlere karşı da affedicidir, affetmeyi sevendir. Çok merhametlidir. O'nun azabından kaçının, O'nun merhametine sığının!

EN'AM SURESİNDEN EMİRLER-YASAKLAR

1- Rablerinin huzurunda toplanacaklarından korkanları Kur'an'la uyar. O'ndan başka bir veli ve şefaatçıları yoktur." (51)

2- Ayetlerimiz hakkında çekişmeye dalanları görünce başka bir konuya geçinceye kadar onlardan yüzçevir. Şeytan sana unutturursa hatırladıktan sonra artık zulmedenlerle beraber oturma. (68)

3- Dinlerini oyun ve eğlence alanları, dünya hayatının aldattığı kimseleri bırak. (70)

4- Asla müşriklerden olma (14)", Doğrusu ben şirk koşmanızdan uzağım." de (19)

5- Sabah akşam Rabbinin rızasını isteyerek yalvaranları kovma. Onların hesabından sana bir sorumluluk, senin hesabından da onlara bir sorumluluk yoktur ki onları kovarak zalimlerden olasın. (52)

6- Kur'an ile öğüt ver. (70)

7- De ki "Allah'tan başka yalvardıklarınıza kulluk etmekten men olundum. Sizin heveslerinize uymayacağım yoksa sapıtmış, doğru yolda gidenlerden olmamış olurum" (56)

8- Doğru yol ancak Allah'ın yoludur. Alemlerin Rabbine teslim olarak namaz kılın. Allah'tan korkun diye emrolunduk. (72)

9- Rabbiniz, Allah'tır. O'ndan başka ilah yoktur. Herşeyin yaratıcısı O'dur. Öyleyse yalnız O'na kulluk edin. (102)

10- Rabbinden sana vahyedilene uy, müşriklerden yüz çevir. (106)

11- Allah'tan başka yalvardıkları şeye sövmeyin ki onlar da cahillik ederek Allah'a sövmesinler. (108)

12- Allah, size kitabı açık açık indirmişken, O'ndan başka bir hakem aramayın. (114)

13- Allah'ın ayetlerine inanıyorsanız, üzerine Allah'ın adı anılmış olan şeyden yiyin. (118)

14- Yeryüzündekilerin çoğunluğuna itaat etme, yoksa seni Allah yolundan saptırırlar. Onlar sadece zanna uyarlar. (116)

15- Üzerine Allah'ın adının anılmayan şeylerden yemeyin. (111)

16- Şeytanlar, sizinle tartışmaları için dostlarına vahyederler. Eğer onlara itaat ederseniz, siz de müşrik olursunuz. (121)

17- Allah'ın helal kıldığı temiz nimetleri haram kılma (140)

18- Ürünlerinizi topladığınız gün hakkını verin. İsraf da etmeyin (141)

19- Leş, akıtılmış kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına kesilen hayvan haramdır. (145)

20- O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anaya babaya iyilik yapın. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Gizli ve açık fuhşa yaklaşmayın. Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. Allah size bunları düşünesiniz diye buyurmaktadır. (151)

21- Ölçü ve tartıyı tam yapın. Yetimin malına erginlik çağına erişene dek en iyi şeklin dışında yaklaşmayın. Konuştuğunuzda, akrabanız bile olsa adaleti gözetin. Allah'a verdiğiniz sözü tutun (152)

22- Bu dosdoğru olan yoluma uyun. Sizi Allah'ın yolundan ayrı düşürecek yollara uymayın. (153)

23- Bu indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. O'na uyun. (155)

24- Fırka fırka olup dinlerini parçalayanlarla senin bir ilişiğin yoktur. (159)

سورة الصفات

SAFFÂT SÛRESİ (37)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Adı: Sıra sıra olanlar anlamında meleklerin kastedildiği ilk ayetteki ifadeden adını almıştır.

İndiriliş Zamanı: Mekke döneminde, En'am Sûresinden sonra indirilmiştir.

Sûrenin Konuları: Sûre, Mekke'de indirilen sûrelerin üzerinde durduğu insan, iman, inkar ve mücadele çerçevesinde gelişmektedir. Özellikle "arınma" ve şirkten uzaklaşıp, tam olarak Allah'a teslimiyeti işlemektedir. Bunun en güzel örneğini de İbrahim'in oğlu İsmail'i kurban etme hikayesi oluşturmaktadır.

Konuları maddelemeye çalışırsak;

1 - 24. ayetler: Evren, insan ve kıyamet.

25 - 74. ayetler: Azgın ve yoldan çıkmış insan ile Allah'ın ihlaslı ve arınmış kullarının özelliklerinin anlatılması.

75 - 148. ayetler: Peygamberlerin kıssalarının anlatımı.

149 - 182. ayetler: Müşriklerin cahilane ve kuruntulara dayalı saçmalamaları.

1-24: EVREN İNSAN VE KIYAMET

Allahu Teâlâ, bu sûreye, insanın içinde yer aldığı evreni bu evrende değişik fonksiyonları olan melekleri ve şeytanları anlatarak giriş yapıyor. Daha sonra da insanın yaratılışı ile evrenin yaratılışını karşılaştırıyor, hangisinin daha zor olduğunu soruyor. İnkarcı insanların yeniden dirilmeyi inkar etmelerinin sadece kendi geleceklerini mahvedeceğini hatırlatıyor.

وَالصَّافَّاتِ صَفًّا (1) فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا (2) فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا (3) إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ (4) رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ (5) إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ (6) وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ (7) لَا يَسَّمَّعُونَ إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلَى وَيُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ (8) دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ (9) إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ (10)

"And olsun sıra sıra dizilenlere. Alıkoyup... engelleyenlere... Öğüt dinleyenlere... (bildiriye uyanlara...)

İlahınız, sadece birdir! O, göklerin, yerin ve arasındakilerin Rabbidir. O, doğuların da Rabbidir. Biz, en yakın göğü yıldızlarla süsledik. Her inatçı şeytandan koruyarak. Onlar, yüce alemi işitemezler, her yandan kovulurlar.

Uzaklaştırılarak… Onlar için devamlı bir ceza vardır.

Ancak, tek bir söz kapan olursa, hemen onu delip geçen bir alev takip eder." (ayet: 1-10)

"Sıra sıra dizilen, alıkoyup engelleyenlerin" melekler olduğu rivayet edilmiştir. Dizilmeleri de kendilerini ibadete vermeleri ve emrolunmadıkları şeyleri nefislerine uyarak yapmamaları şeklinde yorumlanmıştır.

Alıkoyup engellemek ise şeytanların haber çalmak için gökyüzüne ve الْمَلَإِ الْأَعْلَى "mele-i âlâ" denilen ilahi takdirlerin belirlendiği ve yönetildiği, Allah'ın emirlerinin yerine getirilmesi için büyük meleklerin toplandığı ve işleri düzenlediği makama yükselmelerinin yasaklanması olarak yorumlanmıştır. Bir başka yorum da "zecr" kelimesine verilen "sürüp götürmek" anlamından hareketle bulutları süren ve yağmur için onları düzenleyen melekler kastedilmektedir.

فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا "Zikr okuyanlar" bir başka deyişle "bildiriye uyanlar" veya "öğüt dinleyenler" anlamındaki ayet ise Kur'an okuyup, onun hükümlerini hayata geçiren mü'minleri veya melekleri kastetmektedir.

Şeytanların gökten haber çalmaları, mele-i âlâ'yı dinlemeleri ile günümüz teknolojisinin geliştirdiği uydular ve uzay araçları ile evrenin sırlarını tesbit etmeye çalışanların daha ileriye gitmeleri durumunda

şeytanların karşılaştığı alev topuyla karşılaşıp karşılaşmayacakları konunun araştırmacıları tarafından belirlenebilir.

Şeytanları, mele-i âlânın sözlerini işitmekten engelleyen delip geçici alevin göktaşları olan meteorlar olup olmadığı da astronominin konusudur.

İnsanları bir anda evrenin derinliklerine götüren ayetlerden sonra konu birden insanın yaratılış ve ölüm, yeniden diriliş konusundaki tartışmalara dönüyor.

فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ (11) بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ (12) وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ (13) وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ (14) وَقَالُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ (15) أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ (16) أَوَآبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ (17) قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ (18) فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ (19) وَقَالُوا يَاوَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ (20) هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ (21) احْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ (22) مِنْ دُونِ اللَّهِ فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ (23) وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ (24)

"Şimdi onlara sor:

- Yaratılışça onlar mı daha güçlü; yoksa bizim yarattıklarımız mı? Biz onları yapışkan bir çamurdan yarattık. Belki sen buna hayret ediyorsun, onlar da alay ediyorlar. Onlara öğüt verildiği zaman öğüt almıyorlar. Bir ayet gördükleri zaman onunla alay ediyorlar.

-Bu, apaçık bir sihirden başka bir şey değil! diyorlar. Ölüp, toprak ve kemik olduğumuz zaman mı, biz yeniden diriltileceğiz?! Veya önceki atalarımız mı?! De ki:

-Evet, hem de hor ve hakir olarak! Çünkü o, zorlu bir kumandadan ibarettir. O zaman derhal gözleri açılacaktır.

-Eyvah bize, işte hesap günü!

-İşte sizin yalanladığınız ayırt etme günü!

-Toplayın, zalimlik edenleri, eşlerini ve kulluk ettiklerini... Allah'tan başkalarına... Onları cehennem yoluna iletin! Durdurun onları, çünkü hesaba çekilecekler..."(ayet: 12-24)

Güçlü vurgularla pekiştirilmiş bu grup ayette inkarcılar alçaltıldıkça alçaltılıyor. Onların inkarcılıklarının bedeli olarak karşılaşacakları cehennem adeta onları bekleyen bir cellat gibi karşılarında duruyor. Bu tasvirler, inkarcıların başına inen bir balyoz gibi, onları şok ederek uyandırmaya ve ahiret bilincine sahip kılmaya yöneliktir. Ancak, inkarcılıkta direnenler için de kaçınılmaz bir finalin, önceden seyredilen filmidir bu tasvirler.

25-39: AZANLAR VE AZDIRANLAR

Ahiret tasvirlerinin müşrik ve inkarcıların nasıl bir sona doğru koştuğunu gösterdiği bölüm, karşılıklı konuşmalar ve itiraflarla devam ediyor. Sapanlar, saptıranlar, azanlar, azdıranlar karşılıklı atışıyorlar.

مَا لَكُمْ لاَ يَتَنَاصَرُونَ (25) بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ (26) وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ (27) قَالُوا اِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ (28) قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ (29) وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ (30) فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا اِنَّا لَذَائِقُونَ (31) فَأَغْوَيْنَاكُمْ اِنَّا كُنَّا غَاوِينَ (32) فَاِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ (33) اِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ (34) اِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لاَ إِلَهَ اِلاَّ اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ (35) وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوا آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ (36) بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ (37) اِنَّكُمْ لَذَائِقُو الْعَذَابِ الْأَلِيمِ (38) وَمَا تُجْزَوْنَ اِلاَّ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (39)

"-Size ne oldu da birbirinize yardım etmiyorsunuz? Hayır, onlar, bugün artık teslim olmuşlardır. Birbirlerine dönüp sitem ederler, sorarlar.

-Siz bize sağdan geliyordunuz. (doğru gibi görünüyordunuz) derler. Diğerleri de derler ki;

-Hayır, siz inanan kimseler değildiniz.

-Bizim size karşı bir yaptırım gücümüz de yoktu. Fakat siz, zaten azgın bir toplum idiniz. Artık Rabbimizin hakkımızdaki o sözü gerçekleşti. Kesinlikle biz onu tadacağız. Evet sizi azdırdık, çünkü biz de azgın kimseler idik.

Doğrusu onlar, o gün, azapta müşterektirler. Biz, günahkârlara işte böyle yaparız. Çünkü onlar, kendilerine:

-Allah'tan başka ilah yoktur, denildiği zaman büyüklenirlerdi.

-Bir deli şair için ilahlarımızı terk mi edeceğiz? derlerdi.

Hayır, O, gerçeği getirdi ve peygamberleri doğruladı. Siz ise, o acı veren azabı tadacaksınız. Ancak yaptıklarınızın cezasını göreceksiniz." (ayet: 25-39)

Azgın kafirlerin Peygambere taktığı isim "deli şair" idi. "Deli" diyorlardı. Çünkü normal insanların yaşadığı gibi, geçmişlerin izinde körü körüne yaşamıyor. Gökten bir takım vahiyler aldığını iddia ediyor ve insanları ölümsüz bir hayata çağırıyordu. Cahil Arabın anlamakta zorluk çektiği çok değişik ve farklı şeyler söylüyordu.

"Şair" diyorlardı. Allah'tan aldığı ayetlerin, insanın derinliklerine hitap eden, duygu ve düşüncelerini harekete geçiren mükemmel bir ahenge sahip olması onları bu şekilde düşündürüyordu.

İşte bu farklılıklar içinde, onları derinden etkileyen ve sarsan en önemli konu da, Peygamberin, tüm insanları Allah'tan başka ilah olmadığı gerçeğini kabul etmeye çağırmasıydı. Önce ilahı nasıl teke indirebilirdi? Bunu zayıflık ve küçüklük işareti olarak görüyorlar. Ataларının asırlardır tapındıkları putların birer taş parçası gibi düşünülmesini akıl kârı görmüyorlardı. Bu sebeple Muhammed'e "deli şair" diyorlar. Ve "Bir deli şair için ilahlarımızı terk mi edeceğiz?" diye burun büküp, Muhammed'i küçümsüyor, kendilerini yüceltiyorlardı. Oysa Hz. Muhammed sadece gerçeği ortaya koymak ve daha önceki Peygamberlerin yaptığını yapmaktan başka bir şey yapmıyordu. O, görevini yerine getiriyordu. Fakat insanlar, düşünme ve doğruyu arama zahmetine girmiyorlardı. Peşin hükümle karşılarındakini yargılıyor ve kendi doğruluklarından hiç kuşku duymuyorlardı. Bu da onları ateşe götürecek bir körlükten başka bir şey değildi.

40-61: ALLAH'IN İHLASLI KULLARI

Bir yanda azgın ve cahil kimseler, diğer yanda, daha önce hata yapmış da olsa doğruyu görünce hemen doğrunun yanında yer alan kimseler. Önceden yaptıkları günahlara pişman olan, cahili hayatlarını sorgulayan ve bütünüyle Allah'a teslimiyet ilkesine inanan iyi kullar. İşte bu kimseler, karanlık geleceklerini aydınlatmış olan samimi ve dürüst insanlardır. Rabbimiz onlar hakkında bakalım ne buyuruyor?

اِلاَّ عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ (40) أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ (41) فَوَاكِهُ وَهُمْ مُكْرَمُونَ (42) فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ (43) عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ (44) يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ (45) بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ (46) لاَ فِيهَا غَوْلٌ وَلاَ هُمْ عَنْهَا يُنزَفُونَ (47) وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ (48) كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَكْنُونٌ (49) فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ (50) قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ اِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ (51) يَقُولُ أَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ (52) أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَئِنَّا لَمَدِينُونَ (53) قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ (54) فَاطَّلَعَ فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ (55) قَالَ تَاللَّهِ اِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينِي (56) وَلَوْلاَ نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ (57) أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ (58) اِلاَّ مَوْتَتَنَا الْأُولَى وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ (59) اِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (60) لِمِثْلِ هَذَا فَلْيَعْمَلْ الْعَامِلُونَ (61)

"Ancak Allah'ın ihlaslı kulları hariç. Onlar için bilinen rızıklar vardır. Meyveler ve onlar ikrama layık olanlardır. Nimet cennetlerinde. Karşılıklı koltuklar üzerinde. Etraflarında bembeyaz bir kaynaktan, içenlere lezzet veren kadehler dolaştırırlar. O, ne baş ağrısı verir, ne de ondan sarhoş olurlar. Yanlarında da, gözlerini sadece kendisine çevirmiş, güzel gözlü eşler. Sanki onlar, saklı bir yumurta...

Onlardan biri diğerine varıp sorar:

-Benim bir yakın arkadaşım vardı, der. Bana derdi ki "Sen gerçekten tasdik mi ediyorsun? Biz ölüp, toprak ve kemik olduktan sonra, biz hesap mı vereceğiz?

-Ona ne olduğunu görüyor musunuz? der birisi. Bir de bakar ki onun ateşin ortasında olduğunu görür.

-Allah'a yemin ederim ki, sen, neredeyse beni de mahvedecektin! der. Eğer Rabbimin nimeti olmasaydı, ben de hüsrana uğrayanlardan olacaktım. Şimdi, artık biz ölmeyeceğiz, değil mi? İlk ölümümüzden başka. Biz, azaba da çarptırılmayacağız. İşte bu, en büyük kurtuluştur. Çalışanlar da bunun benzeri için çalışsınlar." (ayet: 40-61)

62-74: VE ARINMAYANLAR

Arınanların, kendilerini her türlü pislikten temizleyip, Allah'a teslim olanların bu başarısı ve kurtuluşu karşısında kendilerini arındırma ihtiyacı hissetmeyen, öldükten sonra yeniden dirilişi önemsemeyen, hayatını Allah'ın çizdiği yolda geçirmeyenler ne durumda olacaktır? Ayetlerin devamı bu konuyu açıklıyor. Arınanlara verilen nimetler açıklandıktan sonra:

أَذَٰلِكَ خَيْرٌ نُزُلاً أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ (62) إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ (63) إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ (64) طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ (65)

"Bu mu daha hayırlı nimet olarak yoksa, zakkum ağacı mı? Biz onu zalimler için bir fitne kıldık. O, cehennemin dibinden çıkan bir ağaçtır. Tomurcukları (ürünleri) sanki şeytanların başları gibidir." (ayet: 62-65)

Her türlü tehdide gülüp geçen inkarcılar, zakkum ağacını da bir eğlence konusu edindiler.

-Cehennemde ateş var, orada nasıl bir ağaç yetişebilir? diyenler, akıllarınca mantık geliştirdiler. Oysa cehennem sadece ateş çukurundan ibaret değildir. Orada müşriklerin hak ettikleri her türlü kötü şey vardır. Fakat, onları en çok etkileyecek ve korkutacak olan ateş ön planda zikredilmiştir. Cehennemlikler bir yanışla ölmeyecekleri için, onların hayatlarını devam ettirecek yiyecek ve içecekler de mevcuttur. Fakat, bunları yiyip, içmeleri de onlara bir cezadır. Çünkü onlar, iyi şeyleri hak etmediler.

فَإِنَّهُمْ لَآكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ (66) ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ (67) ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ (68)

"İşte onlar, bundan yerler ve karınlarını onunla doldururlar. Sonra onlar için, bunun üzerine kaynar su vardır. Sonra da onların dönüşü yine ateşedir."(ayet: 66-68)

Niçin? Onlara niçin bu ceza veriliyor?

Onlar, ne yaptılar da zakkumu, kaynar suyu ve ateşi hak ettiler? İşte bu soruların cevabını yine ayetler veriyor.

إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ (69) فَهُمْ عَلَى آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ (70) وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ (71) وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ (72) فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ (73) إِلاَّ عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ (74)

"Onlar, babalarını atalarını sapık kimseler olarak bulmuşlardı. Onların izinde koşturmuşlardı. Onlardan önce, daha evvel yetişmiş olanların çoğu da doğru yoldan sapmıştı. İçlerinden uyarıcılar gönderdik. Uyarılanların sonu nasıl oldu bir bak! Allah'ın arınan ihlaslı kullarının dışında..."(ayet: 69-74)

Kullar, geçmişlerine göre değil, uyarıcı ile muhatap olduktan sonra yaptıklarına göre ikiye ayrılıyorlar:

a) Arınanlar, ihlaslı kullar, gerçeği görünce kabul eden ve hatalarından dönen, batıl inançlarını ve hayatlarını terk eden iyi insanlar ki bunların sonucu kurtuluş ve cennettir.

b) Arınmayanlar, uyarıcılara ve ayetlere karşı büyüklük taslayan , Allah'ın uyarıları ile alay eden ve Allah'ın gösterdiği yolda yürümeyen inkarcı, nankör ve zalim kullar. Bunların da sonu cehennem, zakkum, kaynar su ve alevli ateştir.

75-99: Hz. NUH VE Hz. İBRAHİM'DEN

Şimdi ayetler, gözümüzü tarihin derinliklerinden iki peygamberin hayatlarından birer kesite çeviriyor. Onların hayatlarından bize ibret ve ders olacak olaylar anlatılıyor. Onların mücadelesi ve ulaştıkları sonuç bize moral veriyor. Önce Nuh (as):

وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ (75) وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ (76) وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ (77) وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ (78) سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ (79) إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (80) إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ (81) ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ (82)

"Nuh, bize seslenmişti de Biz, ona ne güzel karşılık vermiştik. Onu ve ailesini, o büyük sıkıntıdan kurtarmıştık. Onun soyunu da devam ettirdik. Sonradan gelenler arasında namını yaşattık. Alemler içinde Nuh'a selam olsun!

İşte biz iyileri böyle ödüllendiririz. Çünkü O, mü'min kullarımızdan idi. Diğerlerini ise suda boğmuştuk." (ayet: 75-82)

Nuh'un (as) asırlar süren mücadelesi, beklediği sonucu vermiyor. Nuh'u (as) inkar edenler, O'na inananlardan daha çok oluyor. Nuh (as), çaresiz bir duruma düşüyor. Tek yardımcısı ve desteği olan Allah'a el açıyor ve halini arz ediyor. Allah da ona gemi yapmasını ve ailesi ile birlikte kendisine inanan herkesi bu gemiye bindirmesini emrediyor. Ona kurtuluş, inkarcı, kafirlere ölüm veriyor. Onun ailesinden ve onunla birlikte iman eden insanlardan gelen nesiller bu olayı ve Nuh'u (as) unutmuyorlar. Tufan insanların zihninde iz bırakıyor. Fakat, Nuh Peygamberin (as) getirdiği ilahi ölçüler ve rehberlik yine kayboluyor. Allah'ın gösterdiği yolda yürüyen insanlar gittikçe azalıyor. Allah, zaman zaman elçiler ve uyarıcılar göndermeye devam ediyor. İşte bunlardan biri de Nuh'un (as) yolunu izleyen biri olan İbrahim'dir (as).

وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ (83) إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ (84) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ (85) أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ (86) فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ (87) فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ (88) فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ (89) فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ (90) فَرَاغَ إِلَى آلِهَتِهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ (91) مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ (92) فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ (93) فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ (94) قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ (95) وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ (96) قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا

فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيمِ (97) فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمْ الْأَسْفَلِينَ (98) وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَى رَبِّي سَيَهْدِينِي (99) رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ (100) فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ (101)

"Şüphesiz İbrahim de onun yolunda olanlardan idi. Hani O, Rabbine teslimiyet içinde bir kalp ile gelmişti. Hani O, babasına ve kavmine demişti ki;

- Siz, nelere kulluk ediyorsunuz? Allah'tan başka uydurma ilahlar mı istiyorsunuz? Evrenin sahibi hakkındaki düşünceniz nedir?

İbrahim yıldızlara bir göz attı...ve "ben rahatsızım." dedi. Onu bırakıp gittiler.

İbrahim, onların ilahlarıyla baş başa kaldı.

-Yemez misiniz? dedi. Size ne oldu da konuşmuyorsunuz? Sonra, üzerlerine yürüdü ve tüm kuvvetiyle vurdu. Bu sebeple hışımla onun yanına geldiler. İbrahim, onlara;

- Yonttuğunuz şeylere mi kulluk ediyorsunuz? dedi. Sizi de yonttuklarınızı da yaratan Allah'tır.

- Onun için bir bina yapın, onu ateşin içine atın! dediler. Ona tuzak kurmak istediler. Ama biz onları alçalttık. İbrahim dedi ki

- Ben, Rabbime yöneliyorum. O bana doğru yolu gösterecektir. Rabbim, bana iyilerden bir evlat bağışla. Biz de ona yumuşak kalpli bir oğlan müjdesi verdik." (ayet: 83-101)

Yukarıdaki ayetlerde, bize İbrahim'in (as) mücadelesinden bir kesit veriliyor.

İbrahim'in, tüm kalbiyle Rabbine teslimiyet içinde yönelmesi, babasına ve içinde yaşadığı topluma karşı uyarı görevini yerine getirmek istemesi, doğruları gösterirken izlediği, uyarıcı, düşündürücü ve ikna edici metodu dikkatlerimize sunuluyor.

İbrahim (as), putları kırmak için, plan yaparken, halkla beraber bayram yerine gitmemek için rahatsız olduğunu söylüyor. Fakat bunu öyle bir üslupla söylüyor ki yalancı konumuna düşmesin. Yıldızlara bakıyor, müşriklerin taptıkları yıldızlara ve diyor ki: Rahatsızım. Yani, sizin böyle batıl inançlar içinde olmanızdan rahatsızım. Yıldızlara ve putlara tapmanızdan rahatsızım. Fakat, onlar bu imajı anlayacak kadar düşünmüyorlar.

İbrahim (as), putları kırarken bir gaye güdüyor. Halkın inancına göre kutsallaştırılan bu putlar, olağanüstü güçlere sahipmiş gibi görülüyor. Putların, kendi elleriyle yonttukları nesneler olduğunu unutuyorlar, onlarda hayali kuvvet ve güçler olduğu vehmine kapılıyorlar. Uydurma hikaye ve efsanelerle bu inançları güçleniyor ve sanki değişmez bir gerçek gibi beyinlerine yerleşiyor.

İbrahim (as) aslında, heykelleri değil beyinlerde tortulaşmış putları yıkmak istiyor. Asılsız hikaye ve efsanelerin hayal mahsulü olduğunu göstermek istiyor.

Putları yıkılan halkın beyninde bir anda şimşekler çakıyor ve ne denli batıl inançlar içinde olduklarını görüyorlar. Fakat, şeytanın iğfal etmesiyle beyinler yeniden uykuya yatıyor. İbrahim'e (as) karşı kin ve nefret bileniyor ve atalarının yolunu korumak için İbrahim'e (as) ve benzerlerine dünya durdukça ders olsun diye korkunç bir ceza düşünülüyor.

Çok büyük bir ateş yakıp, bir kule yaparak İbrahim'i (as) o ateşin tam ortasına atıp, cayır cayır yakmak... Görsün, putlara el uzatmak nasıl olurmuş diye...

Allah'ın kendileri için hazırladığı sürprizden habersiz, atıyorlar İbrahim'i (as) ateşe... Allah, onları bir kere daha düşünsünler diye bir mucizeyle karşılaştırıyor. O korkunç ateş İbrahim'i (as) yakmıyor. Allah, İbrahim'i (as) koruyor, kurtarıyor. Onlar ise putlarını koruyamadıkları için üzülüyorlar. Bir de İbrahim'in (as) o ateşin içinden elini kolunu sallayarak çıkması onları rezil ve kepaze ediyor.

İbarahim (as), gösterdiği bu mucize ile şımarmıyor. Bunda kendisinin hiç bir katkısı olmadığını, tamamen, evrenin sahibi Allah'ın gücü ve kudretiyle meydana geldiğini biliyor. Ona yöneliyor ve ondan yardım istiyor. "Ben, Rabbime yöneliyorum. O bana doğru yolu gösterecektir." diyor. Rabbinden doğru yolda yürüyecek, iyi ve temiz bir evlat istiyor. Allah da ona ağır başlı, akıllı ve terbiyeli bir evlat müjdeliyor.

102-111: Hz. İSMAİL'İN KURBAN EDİLİŞİ

İbrahim'e (as) müjdelenen çocuk doğuyor, İsmail adı veriliyor. Çocuk büyüyor ve İbrahim (as) ile beraber gezip dolaşacak bir yaşa geliyor. Bu sırada İbrahim (as) rüyasında İsmail'i kurban ettiğini görüyor. İbrahim'in (as) gördüğü rüya sıradan kişilerin gördüğü rüyaya benzemez. O, Allah'ın elçisi olarak, Allah tarafından bir vahiy olarak gördüğü rüyada kendisinden evladını kurban etmesini istiyor. Bu, İbrahim'in (as) Rabbi tarafından sınanmasıdır. Birinci sınavda kendini kurban etmekten çekinmeyip, ateşe atlayan İbrahim'den (as) bu sefer,

canından çok sevdiği evladını kurban etmesi bekleniyor. İbrahim ise bütün teslimiyeti ile durumu oğluna açıklıyor. İhtiyaç hissediyor.

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَابُنَيَّ اِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَاأَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي اِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ **(102)**

"Çocuk, onunla çalışacak, yürüyecek bir yaşa gelince, ona dedi ki;

-Oğulcuğum, bak, rüyamda seni kurban ettiğimi görüyorum. Ne dersin? Oğlu;

-Babacığım, sana emrolunanı yap! dedi. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın!."(ayet: 102)

İşte, İsmail'in teslimiyeti... Rabbine bütün benliği ile teslim olan bir babanın yine onun gibi Rabbine teslim olmuş bir evladı. "Canımı, beni yaratan Rabbine teslim etmeye hazırım" diyor.

Allah, hiç bir zaman insanlardan bir kurban istememesine rağmen, suçsuz yere bir kişiyi öldürenin bütün insanlığı öldürmüş gibi olacağını açıklamasına rağmen, kendisine teslimiyetinden emin olduğu bu iki insanla, bütün insanlığa şu mesajı vermek istiyor.

Siz de, İbrahim ve İsmail gibi hem kendi canınızı hem de canınızdan çok sevdiğiniz yavrunuzu benim için feda etmeye hazır mısınız?

İşte teslimiyetin son noktası ve gerçek kulluğun ortaya çıktığı güzel bir örnek.

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ **(103)** وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَاإِبْرَاهِيمُ **(104)** قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا اِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ **(105)** اِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلاَءُ الْمُبِينُ **(106)** وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ **(107)** وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ **(108)** سَلاَمٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ **(109)** كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ **(110)** اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ **(111)**

"Her ikisi de teslimiyet gösterip, İbrahim oğlunu alnı üzerine yatırdığı zaman...

- Ey İbrahim! diye seslendik. Sen rüyanı gerçekleştirdin. Biz, iyileri böyle mükafatlandırırız. Bu, elbette apaçık bir imtihandı.

Ona fidye olarak büyük bir kurbanlık koç vermiştik. Sonrakiler arasında onun için:

- İbrahim'e selam! mirası bıraktık. İşte iyileri böyle ödüllendiririz. Çünkü O, mü'min kullarımızdan idi."(ayet: 103-111)

Gerçekten hem İbrahim ve hem de oğlu İsmail, hakkıyla Allah'a inanan ve O'na teslim olan kullar idi. Kulluk kelimesinin anlamını bilen ve hakkıyla Allah'a kulluk eden iyi insanlar idi. Selam olsun İbrahim'e (as) ve ailesine!

112-148: DİĞER PEYGAMBERLER

a) Hz. İshak:

İbrahim'e İshak da müjdelenmişti. İshak da doğru ve iyilik sahibi bir peygamber oldu. Onların soylarından ise iyi olanlar da geldi, kendilerine yazık edenler de geldi, geçti. Hâlâ da devam ediyor.

وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ **(112)** وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ مُبِينٌ **(113)**

"O'na salihlerden bir peygamber olacak İshak'ı müjdeledik. Onu da İshak'ı da bereketlendirdik. Onların soyundan iyiler de, kendilerine gerçekten zulmedenler de vardır." (ayet: 112-113)

b) Hz. Musa ve Hz. Harun:

Allah'ın peygamberlik ile şereflendirdiği diğer iki insan da Musa ve Harun'dur.

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ **(114)** وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ **(115)** وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ **(116)**

"Musa ve Harun'a da lütuflarda bulunmuştuk. O İkisini ve kavimlerini büyük bir sıkıntıdan kurtarmıştık. Onlara yardım etmiştik de onlar galip gelmişlerdi." (ayet: 114-116)

İsrailoğulları, zalim Firavun hanedanlığından kurtarılmıştı. Zalim Firavun, onların erkek çocuklarını öldürüyor, ilerde tahtına göz dikebilecek hiç bir İsrailoğlu bırakmak istemiyordu. Bu sebeple İsrailoğullarını en aşağılık işlerde kullanıyor ve onları eziyordu. Allah, Musa ve Harun'la birlikte yola çıkan İsrailoğullarını Kızıldeniz'den bir yol açarak karşı kıyıya geçirmiş, arkalarına düşen Firavun ve askerlerinin üzerine dağlar gibi dalgaları salarak onları denizde kahretmişti, helak etmişti. Sonra Musa ve Harun'a kitap vermiş, onları doğru yolu gösteren öncülerden kılmıştı.

وَآتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ (117) وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (118) وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ (119) سَلَامٌ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ (120) إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (121) إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ (122)

"O ikisine açıkça anlaşılan kitabı vermiştik. Onlara dosdoğru yolu göstermiştik. Daha sonrakiler arasında onlar için:

-Musa ve Harun'a selam! mirası bıraktık. İşte iyileri böyle ödüllendiririz. Çünkü ikisi de mü'min kullarımızdan idi."(ayet: 117-122)

c) Hz. İlyas:

وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ (123)

"İlyas da peygamberlerden idi." (ayet: 123)

Putperest kavmine karşı gerçeği getiren ve onları doğru yola çağıran bir peygamber idi.

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ (124) أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ (125) اللَّهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ (126)

"Kavmine şöyle demişti:

-Kokmuyor musunuz? Yaratıcıların en iyisini bırakıp Ba'l Putu'na mı yalvarıyorsunuz? Sizin Rabbinizin de, daha önceki atalarınızın Rabbi de Allah'tır."(ayet: 124-126)

Sizi B'al Putu yaratmadı. O, sizin Rabbiniz, sahibiniz değil. Sizin de sizden önce gelip geçmiş atalarınızın da sahibi Allah'tır. Her şeyi Allah yaratmıştır. Öyleyse ne diye ona yalvaracağınıza, aciz bir puta yalvarıyorsunuz? demişti İlyas. Fakat, akıllarını kullanmayan toplum İlyas'ın dediklerini anlamamış, kabul etmemişti. Onun getirdiklerini yalanlamışlardı. Allah da onların cezasını vermişti.

فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ (127) إِلاَّ عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ (128) وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ (129) سَلاَمٌ عَلَى إِلْ يَاسِينَ (130) إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (131) إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ (132)

"Onu yalanladılar, bu yüzden onlar, azaba hazır olmuşlardır. Allah'ın arınmış kulları dışında. Ona, sonradan gelenler arasında:

-İlyas'a selam! mirası bıraktık. İşte iyileri böyle ödüllendiririz. Çünkü O, mü'min kullarımızdan idi." (ayet: 127-132)

d) Hz. Lût:

وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ (133)

"Lût da peygamber idi."(ayet: 133)

Lût'u da yalanlamışlar, onun iffete ve namusa, ahlaka ve erdeme çağrısına karşılık gülerek ve ahlaksızlığı meşru görerek cevap vermişler ve Lût'u ülkelerinden çıkarmak istemişlerdi. Allah, Lût'u o ahlaksız ve sapık toplumun içinden çekip çıkarmıştı, ona inanan ailesini de kurtarmıştı ama onun kafir olan yaşlı karısını ve ahlaksız sapık toplumu şiddetli bir azapla yok etmişti. Onların tepesine taş yağdırmıştı.

إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ (134) إِلاَّ عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ (135) ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ (136) وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ (137) وَبِاللَّيْلِ أَفَلاَ تَعْقِلُونَ (138)

"Onu ve ailesini tamamen kurtarmıştık. Sadece geride kalanlardan olan yaşlı bir kadın dışında. Sonra da diğerlerini helak etmiştik (yerin dipine geçirmiştik).

Siz de sabah akşam onların üzerinden geçiyorsunuz da aklınızı kullanmıyor musunuz?" (ayet: 134-138)

Onlar, yok olup, yerin altında kemikleri bile çürüdü. Siz ise yerüstünde, onların tepesinde yaşıyorsunuz. Fakat, onların uğradığı akıbetten korkmuyorsunuz, hiç düşünmüyorsunuz. Onların yolundan gidiyorsunuz.

e) Hz. Yunus:

Yunus Peygamber de, burada adı anılan peygamberlerden.

وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ (139) إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ (140) فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ (141)

"Yunus da peygamberlerden idi. Dolu bir gemiye binmişti. Kura çekmişler ve kaybedenlerden olmuştu." (ayet: 139-141)

Yunus Peygamber, Allah'ın elçisi olarak Medyen halkına gönderilmişti. Onlara Allah'ın vahiylerini ileten ve onları arınmaya çağıran Yunus'a toplum iman etmemiş ve onun sözlerini dinlememişti. Yunus, bu duruma üzülmüş ve topluma kızarak, onların arasından ayrılmış, bir gemiyle oradan uzaklaşmak istemişti. Bindiği gemi fırtınaya yakalanmış, gemidekiler bu durumu içlerindeki uğursuz bir adama yormuşlar. Aralarında kura çekerek bu uğursuz adamı denize atarlarsa selamete çıkacaklarını düşünmüşlerdi. Çekilen kura tekrar tekrar Yunus'a çıkmış ve denize atılan o olmuştu.

Yunus, Rabbinin vahyini beklemeden, kendi nefsine yenik düşerek görev yerini terk etmiş olduğu için kötü bir iş yapmıştı. Allah da onu ders olarak denize atılmak ve bir balık tarafından yutulmakla cezalandırmıştı.

فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ (142) فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ (143) لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ (144)

"O, kınanmış olarak bir balık onu yuttu. Eğer Allah'ı tesbih edenlerden olmasaydı. İnsanların tekrar diriltilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı."(ayet: 141-144)

Yunus Rabbini tesbih eden, O'na boyun eğen, şirkten uzak bir mü'min olduğu için Rabbi ona acımış ve onu balığın karnında (bir müddet) yaşatmış sonra da bir sahile çıkartmıştı.

فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ (145) وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ (146)

"Ama biz onu bitkin (hasta) olduğu halde bir yere çıkardık. Onun üzerine de geniş yapraklı bir ağaç bitirmiştik."(ayet: 145 -146)

Böylece Yunus'u ölmekten kurtarıp, onu sağlığına kavuşturarak yeni görevine hazırlamıştı.

وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ (147) فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ (148)

"Sonra da onu yüz bin kişiye veya daha fazlasına göndermiştik. Ona iman ettiler, biz de onlara bir süreye kadar geçimlik verdik." (ayet: 147-148)

Daha önce görevini terk ederek, inkarcı milletin arasından kaçan Yunus, balığın karnında kalmakla cezalandırılmış, yaptığı hatayı anlamış, Rabbi de onu yeniden eski itibarına ve peygamberlik şerefine kavuşturmuştur. Ona inanan yüzbin veya daha fazla nüfusu olan bir ülkeye lider olmuştur.

Bu ayette örnek olarak verilen Yunus Aleyhisselam bize Peygamberlerin de bizim gibi birer insan olduğunu, kurulu robot gibi programlandıkları gibi hareket etmeyen, kendi iradeleriyle doğruyu veya yanlışı yapabilecek özellikle yaratılmış olduklarını gösteriyor.

149-182: MÜŞRİKLERİN SAÇMALIKLARI

Sûrenin son bölümünde, Hz. Muhammed (sav) ile mücadele halinde olan Mekke müşriklerinin batıl inançları tartışılıyor. Peygamberin doğruluğu ortaya konuyor ve müşriklerin uğrayacağı akıbet bildiriliyor.

Mekke müşrikleri meleklere Allah'ın kızları olarak inanıyorlardı. Ama, kendi kızlarını diri diri toprağa gömüyorlardı. Eğer kızların iyi ve üstün hatta Allah'a layık varlıklar olduğuna inanıyorlarsa, niçin kendileri oğlan çocukları seviyor, koruyorlar da kızlarını diri diri toprağa gömüyorlardı? Bu bir çelişki idi.

فَاسْتَفْتِهِمْ أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ (149) أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ (150)

"Onlara sor, kızlar Allah'ın da oğlanlar onların mı? Yoksa bizim melekleri dişi olarak yarattığımıza mı şahitlik ettiler?"(ayet: 149-150)

Meleklerin dişi mi yoksa erkek mi olduğuna dair Allah herhangi bir açıklama yapmamıştır. Daha doğrusu Allah, meleklerin cinsiyetleri ile ilgili bir nitelemede bulunmamıştır. O halde onlar, meleklerin dişi ol-

duklarını nereden biliyorlar? Allah, melekleri yaratırken, onun yanında mı idiler? Haşa, öyleyse onların bu inançları batıl bir temele dayanıyor.

لاَ إِنَّهُمْ مِنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ (151) وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ (152) أَاصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ (153) مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ (154) أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ (155) أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ (156) فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (157)

"Bak, onlar nasıl da uydurarak, "Allah'ın oğlu oldu" diyorlar. Gerçekten onlar yalancıdırlar.

Allah, kızları oğlanlara tercih mi etti?

Size ne oluyor? Nasıl hüküm verebiliyorsunuz? Hiç düşünmüyor musunuz? Yoksa sizin çok açık bir belgeniz mi var? Eğer doğru söylüyorsanız, haydi kitabınızı getirin." (ayet: 151-157)

Hiç bir ilme, belgeye dayanmayan boş sözlere iman edenler, sadece şeytanın azdırıp, şaşırttığı ve sapıklığa sevk ettiği kimselerdir. Çünkü, Allah'tan gelen bir yazı, bir belge olmadan, Allah ve gayb ile ilgili bir konu hakkında ileri geri fikir ileri sürülemez. Bunlar, inanılması gerekli inanç kuralı haline getirilemez.

Yine müşriklerin saçmalıklarından birisi de cinler ile Allah arasındaki bir soy bağı kurmalarıdır.

وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ (158) سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ (159) إِلاَّ عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ (160) فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ (161) مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ (162) إِلاَّ مَنْ هُوَ صَالِي الْجَحِيمِ (163)

"Allah ile cinler arasında bir soy bağı icat ettiler. Cinler de elbette hesaba çekilebileceklerini biliyorlar. Allah, onların vasıflandırdıkları şeylerden uzaktır.

Allah'ın ihlaslı kulları hariç (bir yana...) Siz ve kulluk ettikleriniz. Cehenneme atılacaklardan başka kimseyi yoldan çıkaramazsınız."(ayet: 158-163)

وَمَا مِنَّا اِلاَّ لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ (164) وَاِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ (165) وَاِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ (166)

"Bizim her birimizin belli bir mevkisi vardır. Biz, elbette sıra sıra olanlar, biziz. Ve yine bizi, tesbih ediciler biziz."(ayet: 164-166)

Bu açıklamalar meleklere aittir. Müşriklerin kendi aleyhlerindeki iftiralarına karşılık onlar kendilerini yukardaki ifadeler ile tanıtıyorlar. "Her birimizin bir mevkisi vardır." Hepimiz haddimizi biliriz. Biz, derece derece sıraya sokulmuş, ancak Rabbimizin emriyle hareket eden, bunun için var edilmiş yaratıklarız.

Hiçbir şekilde Rabbimize karşı gelmeyiz. Biz, onu tesbih ederiz. Yani her türlü noksanlıktan uzak olduğunu hiç bir şeye ihtiyacı olmadığını ve mükemmelin ta kendisi olduğunu biliriz ve açıklarız.

Mekkeli müşrikler, kendilerinin bir kitabı olmadığı için Yahudi ve Hıristiyanlara imrenir, "Eğer bizim de bir kitabımız olsaydı, onlardan daha iyi kimseler olurduk. Allah'ın bize emrettiği her şeyi yapardık." diye kendi kendilerine söylenirlerdi.

Allah da onlara bu durumlarını hatırlatıyor:

وَاِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ (167) لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأَوَّلِينَ (168) لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ (169) فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ (170)

"Onlar, şöyle diyorlardı:

-Öncekilerden yanımızda bir zikir/kitap olsaydı. Elbette Allah'ın ihlaslı kulları olurduk.

Şimdi ise O'nu inkar ettiler. Ama bilecek onlar."(ayet: 167-170)

Onlar, inkar etmenin ne demek olduğunu anlayacaklar. Kendileri için nasıl bir son hazırlandığını görecekler. Allah, peygamberine yardım edecek, onu zafere ulaştıracak, inkarcılar ise Allah'ın azabına çarptırılacaklardır.

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ (171) اِنَّهُمْ لَهُمْ الْمَنْصُورُونَ (172) وَاِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ (173) فَتَوَلَّ

عَنْهُمْ حَتَّى حِينٍ (174) وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ
(175) أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ (176) فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ
فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ (177) وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى حِينٍ
(178) وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ (179) سُبْحَانَ رَبِّكَ
رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ (180) وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ
(181) وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (182)

"Peygamber olarak gönderilmiş olan kullarımız hakkında hükmümüz verilmiştir. Onlara mutlaka yardım edilecektir. Bizim ordularımız galip gelecektir.

Öyleyse bir süreye kadar onlardan yüz çevir. Onları gözle, onlar da gözleyecekler. Azabımızı mı acele istiyorlar? Azap, onların alanına inince, uyarılanların sabahı ne acıdır! Bir süreye kadar onlardan uzaklaş. Ve gözle, onlar da gözleyecekler.

Gücün ve üstünlüğün sahibi olan Rabbin, onların niteledikleri nden yücedir (uzaktır). Selam elçilere! Hamd ise alemlerin Rabbi Allah'adır." (ayet: 171-182)

SAFFÂT SURESİNDEN EMİRLER

1. Ahiret için çalış. (61)

2. Allah ile cinler arasında bir soy uydurmayın. (158)

سورة لقمان

LOKMAN SÛRESİ (31)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Adı: Sûrede Lokman Aleyhisselam'dan bahsedildiği için bu adı almıştır.

İndiriliş Zamanı: Mekke Döneminde indirilmiştir.

Sûrenin Konular: Sûrenin konularını şu şekilde özetleyebiliriz:

1-11. ayetler: İnanan, inkarcılar, evren ve Allah,

12- 19. Ayetler: Lokman Aleyhisselam ve oğluna öğütleri,

20-28. ayetler: İnsanlara uyarılar,

29-34. ayetler: Allah'ın kudreti ve belgeleri

1-11: İNANANLAR, İNKARCILAR VE ALLAH

Allah, insanları iki gruba ayırıyor: İnananlar ve inkarcılar.

İnsan ya Allah'a ve Allah'tan gelen kitaba inanarak, hayatını onun rehberliğinde düzenler; ya da gerçek anlamda inanmaz ve Allah'ın yolundan sapar. Başka yollarda ömrünü tüketir. Allah, iman edip, gösterdiği yolda yürüyenleri kurtuluşa erdirecektir.

İnkarcı, saptırıcı ve ayetler kendisine okunduğu zaman onu hiç duymamış gibi Allah'ın yolundan uzak yaşayanları alçaltıcı bir azaba uğratacaktır. Şimdi Rabbimizin müminleri ve kafirleri, nasıl, hangi özellikleriyle tanıttığına bakalım:

الٓمٓ **(1)** تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ **(2)** هُدًى وَرَحْمَةً لِلْمُحْسِنِينَ **(3)** اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ **(4)** أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ **(5)**

"Elif, Lâm, Mîm,

İşte bu, hikmetli kitabın ayetleri... İyiler için yol gösterici ve rahmettir. Onlar namazı kılarlar, zekatı verirler. Ve onlar ahirete yakinen inananlardır. İşte onlar, Rablerinin doğru yolunun üzerindedirler. İşte onlar, kurtuluşa erecek olanlardır." (ayet: 1-5)

Bu ayetler, iyileri tanıtıyor. İyilerin temel vasıflarını anlatmaya namaz ile başlıyor. Namaz müminliğin belirleyici bir göstergesidir. Sonra zekatı zikrediyor. Zekat, fedakarlığın ve Allah yolunda harcamanın adıdır. Daha sonra ahiret inancı ve bilinci yer alıyor. Tüm bunlar çok önemli bir kaynağa bağlanıyor. Allah'ın doğru yolu, kılavuzluğu üzerinde anlamını buluyor. Yani hüküm koyucu, yol gösterici Kur'an'ın rehberliğinde yürür iyi insanlar. İyi insanların temel özelliklerini sıralayan ayetlerden sonra şimdi de inkarcı, cahil ve kaba, küstah bir karakter sahiplerini anlatan ayetler sıralanıyor.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ (6) وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا كَأَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ (7)

"İnsanlardan öyleleri var ki bilgisiz oldukları halde sadece Allah yolundan saptırmak için boş sözleri satın alırlar ve onu eğlence edinirler. İşte onlara alçaltıcı bir azap vardır.

Ayetlerimiz ona okunduğu zaman, sanki işitmemiş, sanki kulaklarında ağırlık varmış gibi büyüklenerek yüz çevirir. Ona acı bir azap müjdele!" (ayet: 6-7)

Onlar, sözün ciddi, ilmi ve belgeye dayalı olanını değil, saçma, anlamsız ve gerçek dışı olanını tercih ederler. Bununla da kendilerini bir şey biliyor sanırlar. Öylesine büyüklük taslayarak doğru iş yaptıklarını sanırlar ki, Allah'ın ayetlerini onlara okumak, açıklamak onlarda bir iz bırakmaz. Sanki sağırmış gibi arkalarını dönüp giderler. İşte böyle kimselere Allah, ateşi, azabı müjdeliyor. Müminlere ise cenneti...

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ (8) خَالِدِينَ فِيهَا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (9)

"İman edenler ve doğruları yapanlara gelince onlar için de nimet cennetleri vardır. Orada ebedi kalacaklardır. Bu, Allah'ın gerçek vaadidir. O, güçlüdür, hakimdir." (ayet: 8-9)

Allah'ın ne kadar güçlü olduğu ve dilediğini yapabileceğini anlamak için etrafınızı, çevreleyen şu doğaya, göklere bir bakın!

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ (10) هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (11)

"Gördüğünüz gibi, gökleri direksiz yaratmış, yeryüzünde de, sizi sarsar diye köklü dağlar koymuştur. Orada her çeşit canlıyı yaydı.

Gökten su indirip, onunla orada her çift güzel bitkiler yetiştirdik. Bu, Allah'ın yaratmasıdır. Ondan başkasının ne yarattığını bana gösterin! Hayır! Zalimler, açık bir sapıklık içindedirler." (ayet: 10-11)

12-19: LOKMAN VE OĞLUNA ÖĞÜTLERİ

İnananların ve inkarcıların özellikleri anlatıldıktan sonra, iyilik sembollerinden bir kul olan Lokman Aleyhisselam'ın oğluna yaptığı tavsiyeler, iyilikleri görmek ve örnek almak isteyenler için ortaya konuyor. Bu, aynı zamanda mümin bir babanın evladına yapacağı tavsiyeler için de bir örnek teşkil ediyor.

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ (12) وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَابُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ (13)

"Allah'a şükretsin diye Lokman'a hikmet vermiştik. Kim şükrederse ancak kendisi için şükreder; kim de nankörlük ederse, şüphesiz Allah'ın ihtiyacı yoktur, hamd'e layıktır. Lokman, oğluna öğüt vererek demişti ki:

-Yavrum, Allah'a şirk koşma, çünkü şirk çok büyük bir zulümdür." (ayet: 12-13)

Bir babanın evladına vereceği öğüdün başında onu, şirkten sakındırmak gelir. Çünkü şirk insanın ahirette kaybetmesine neden olan en büyük tehlikedir.

Ayetler, Lokman'ın oğluna tavsiyelerini açıklarken bu arada Rabbimiz, ana - baba ve evlat arasındaki diyalogu ince bir esas içerisinde ele alıyor. Bu diyalog da şefkat, merhamet ve sevgi duyguları ön plana çıkıyor.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ **(14)** وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ **(15)**

"İnsana anne ve babasına iyi davranmasını öğütledik. Annesi onu sıkıntıdan sıkıntıya düşerek karnında taşıdı. Sütten kesilmesi de iki yılı buldu. Şükret bana ve anne babana! Banadır dönüş! Eğer seni hakkında bilgin olmayan bir şeyi, bana ortak koşman için zorlarlarsa sakın onlara itaat etme, onlarla dünyada hoşça geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz yine banadır. Ben de size yaptıklarınızı haber vereceğim." (ayet: 14-15)

Ana babaya itaat, onlarla iyi geçinmek, onları hoş tutmak gerekli iken, onların şirke zorlamalarına itaat haramdır. Çünkü şirke zorlamaları cehenneme yolcu etmektir. Mümin ise anne ve babasına da Allah'ın rızasını kazanmak, cenneti hak etmek için iyi davranır. Evladını cehenneme zorlayan ana baba dan daha kötü ve acımasız kim olabilir?

"Anamdır" deyip, ne isterlerse yapmak doğru değildir, cahilliktir. Doğru olanı yapmak, yanlış bir şey istediklerinde onlara doğruyu göstermek gerekir.

Şimdi tekrar Lokman'ın oğluna öğütlerine devam ediyoruz:

يَابُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُنْ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ **(16)**

"Yavrum, bir hardal tanesi ağırlığınca bir şey yapsan, büyük bir kayanın içinde veya göklerde ya da yerin dibinde bile olsa, Allah onu ortaya çıkarır. Allah'ın lütfu boldur, her şeyden haberdardır." (ayet: 16)

Yaptığın iş ne olursa olsun küçümseme, nerede yaparsan yap, mutlaka ondan Allah'ın haberi vardır. İstersen Ay'da, Mars'ta, Jüpiter'-de yap, ister yerin alt katmanlarının içinde yap, istersen her tarafı kapalı kimsenin göremeyeceği bir kayanın içinde yap, ama mutlaka Allah'ın yaptığın her şeyi gördüğünü ve bildiğini unutma! Bunu düşünerek iyilik yapmayı artır, her türlü kötülükten de kendini uzak tut.

يَابُنَيَّ أَقِمْ الصَّلاَةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ اِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ **(17)** وَلاَ تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلاَ تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا اِنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ **(18)** وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ اِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ **(19)**

"Yavrum, namazını kıl, iyiliği emret. Kötülüğe engel ol, başına gelene sabırlı ol! Çünkü bunlar, yapılması gereken işlerdir.

Halktan yüz çevirme, yeryüzünde böbürlenerek çalımlı çalımlı yürüme! Çünkü Allah, övünün ve büyükleneni sevmez. Yürüyüşünde doğal ol, sesini kıs. Çünkü seslerin en çirkini eşeğin sesidir." (ayet: 17-19)

20-28: UYARILAR

Allahu Teâlâ, Lokman'ın oğluna verdiği öğütleri açıkladıktan sonra, insanlara genel uyarılar mahiyetindeki, düşünmeye yönelik ayetlere geçiyor:

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلاَ هُدًى وَلاَ كِتَابٍ مُنِيرٍ **(20)** وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَى عَذَابِ

السَّعِيرِ (21) وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ
اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ (22)
وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا
عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (23) نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ
نَضْطَرُّهُمْ إِلَى عَذَابٍ غَلِيظٍ (24)

"Allah'ın göklerde ve yerdekileri hizmetinize sunduğunu görmüyor musunuz? size açık ve gizli nimetlerini bolca vermiştir. Ama insanlardan bazı kimseler ilme dayanmadan, yol gösterici ve aydınlatıcı kitabı olmadan Allah hakkında tartışıp dururlar. Onlara:

-Allah'ın indirdiğine uyun! denilince:

-Biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız, derler. Ya şeytan onları çılgın azaba çağırıyor idiyse?

Kim iyi bir kimse olarak kendini Allah'a teslim ederse, sağlam bir kulpa yapışmış olur. Her işin sonu Allah'a varır. Kim de inkar ederse, onun inkarı seni üzmesin onların dönüşü banadır. Ne yaptıklarını onlara haber vereceğim. Şüphesiz Allah, kalplerin özünü bilir. Onları biraz geçindiririz. Sonra da şiddetli bir azaba uğratırız." (ayet: 20-24)

Toplumda bazı insanlar vardır ki, Allah hakkında, din hakkında hiçbir ilmi dayanakları olmadığı halde ileri geri konuşurlar. İnsanların kafasını bulandırırlar. Allah'ın kitabına dayanmazlar, insanları aydınlatmaz, insanların kafasını gizli ve gizemli, karanlık ve hayali ilahların sahte korkularıyla karıştırırlar. İnsanlar doğruları öğrenmek yerine, bu tür kimselerin kalplerine aşıladığı korku tohumlarının etkisiyle, Kur'an'la aydınlatmaları gereken dünyalarını ve ahiretlerini karartırlar.

Allah'ın kitabını okumaya ve anlamaya çağıranları sapık kimseler olarak ilan edip, halka atalarının yolundan sapmamaları gerektiğini anlatırlar. Oysa doğru yol ataların, eskilerin yolu değil, Allah'ın Kur'an'da gösterdiği yoldur. Belki de atalarını şeytan kandırmış ve çılgın alevli cehennem azabına çağırmıştır. Allah, insanlara hiçbir zaman atalarınızın yoluna uyun, başka yollara uymayın, demez. O, ancak "Benim yoluma uyun. Benim indirdiklerime uyun." Allah'ın indirdiği Kur'an'ın yoluna uyanlar kurtuluşa ererler ve en doğru işi yapmış olurlar. Bunu inkar edenler ise şiddetli bir azaba çarptırılırlar.

İnkarcılar aslında, Allah'ı ve Allah'ın hakimiyetini kabul etmeyen veya Allah gibi yaratıcı ve rızık verici başka varlıkların olduğunu kabul eden kimseler değillerdir. Fakat, buna rağmen, inandığı ilahların da

yerde ve gökte bazı tasarruf hakları olduğunu ve Allah ile kullar arasında aracı olduklarını sanırlar.

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ (25) لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ اِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ (26) وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلاَمٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ اِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (27) مَا خَلْقُكُمْ وَلاَ بَعْثُكُمْ اِلاَّ كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ اِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ (28)

" Eğer onlara:

-Gökleri ve yeri kim yarattı? diye sorsan,

-Allah, derler. De ki:

-Hamd Allah içindir. Fakat çokları bilmez.

Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır. Allah, hiç bir şeye ihtiyacı olmayan ve hamde layık olandır.

Eğer yeryüzündeki bütün ağaçlar kalem ve denizler de mürekkep olsa, arkasından bunlara yedi deniz daha eklense, yine de Allah'ın sözleri tükenmezdi. Nitekim Allah, güçlüdür, hakimdir.

Sizin yaratılışınız da, tekrar diriltilmeniz de, ancak tek bir kişininki gibidir. Kuşkusuz Allah, her şeyi işitir ve görür." (ayet: 25-28)

Allah için zor diye bir şey yoktur. Sizin çokluğunuz ve milyarlarla ifade edilmeniz ona göre büyük bir iş değildir. Onun sözlerini yazabilmek için nasıl ki dünyanın yedi katı deniz mürekkep ve ağaç da kalem olsa aciz kalır, bitiremez, onun gücünü tasvir edemez. İşte aynen bu şekilde hepinizin yeniden diriltilmeniz de Allah için çok kolay bir iştir. Hepinizin diriltilmesi tek birinizin diriltilmesi gibidir. Allah'ın her şeyi gördüğünü, işittiğini ve bildiğini unutmayın. Onu aciz sanıp, araya aracılar katarak şirk koşmayın. Allah, sizi nerede olsanız, bir kayanın içinde bile olsanız görür ve duyar. İhtiyacınızı bilir. Yaratıcı odur, yaşatıcı o, yeniden yeniden diriltecek olan ve hesaba çekip, Kur'an'ın yolundan ayrılanları büyük bir azaba uğratacak olan, Kur'an yolundan yürüyenleri de cennetle ödüllendirecek olan odur. Yalnız ona yönelin, yalnız ondan korkun!